

Prava obrane u kaznenom postupku

Mežnarić, Mateja

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:343426>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Pravni fakultet u Zagrebu

Studijski centar za javnu upravu i javne financije

Specijalistički diplomski stručni studij javne uprave

Katedra za kazнено procesno pravo

Mateja Mežnarić

NASILJE U OBITELJI S POSEBNIM OSVRTOM NA PREKRŠAJNI POSTUPAK

Završni rad

Mentor izv. prof. dr. sc. Marin Bonačić

Zagreb, ožujak 2023.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. POJAM NASILJA U OBITELJI.....	2
2.1. Oblici nasilja u obitelji.....	4
2.2. Uzroci nasilja u obitelji.....	7
3. NORMATIVNO UREĐENJE NASILJA U OBITELJI	8
3.1. Međunarodni instrumenti usmjereni zaštiti od nasilja u obitelji.....	8
3.2. Nasilje u obitelji u praksi Europskog suda za ljudska prava	11
3.3. Obiteljsko nasilje u zakonodavstvu Republike Hrvatske.....	13
3.3.1. Razgraničenje kaznenog djela nasilja u obitelji od nasilja u obitelji kao prekršaja	16
3.4. Poredbenopravna rješenja drugih zemalja.....	18
4. PRIJAVA OBITELJSKOG NASILJA.....	20
4.1. Postupanje policije povodom prijave.....	21
4.2. Postupanje državnog odvjetništva po prijavi obiteljskog nasilja	22
4.3. Postupanje ostalih tijela po prijavi obiteljskog nasilja.....	23
4.4. Uloga pravobraniteljice za ravnopravnost spolova	24
5. PROCESNOPRAVNE MJERE PREMA POČINITELJIMA NASILJA U OBITELJI.....	26
5.1. Posljedice kršenja procesnopравnih mjera	28
6. PREKRŠAJNI POSTUPAK OBITELJSKOG NASILJA PRED SUDOVIMA U RH.....	29
7. MANJKAVOSTI PRAVNOG SUSTAVA ZAŠTITE ŽRTAVA I BUDUĆE MJERE POBOLJŠANJA	32
7.1. Obiteljsko nasilje u doba pandemije Korona virusa u Hrvatskoj.....	33
8. ZAKLJUČAK	35

SAŽETAK

Ovaj završni rad ima za temu nasilje u obitelji, a nakon što objasnim sam pojam, uzroke i vrste nasilja u obitelji te njegovo normativno uređenje, osvrnuti ću se na prekršajni postupak koji se vodi protiv osoba okrivljenih za počinjenje djela obiteljskog nasilja. Nasilje u obitelji je skup ponašanja čiji je cilj kontrola i moć nad drugim osobama od strane okrivljenika pomoću sile, zastrašivanja i manipuliranja. Takvo nasilje može biti ispoljeno na više načina kao što su fizičko, psihičko, ekonomsko, seksualno. Ono je sve češća pojava u današnjem društvu te zahtjeva sve veću intervenciju policije i drugih tijela uključenih u borbu protiv nasilja, a s druge strane zahtijeva sve jaču zaštitu žrtava pomoću zakonom propisanih mjera. Republika Hrvatska dugi niz godina uređuje nasilje u obitelji posebnim propisima koju su usmjereni na obiteljsko nasilje i njegovo suzbijanje, a veliku ulogu igraju i međunarodni dokumenti. Iako je obiteljsko nasilje uređeno zakonima i podzakonskim propisima kako nacionalnim tako i međunarodnim te iako su propisane brojne zaštitne i mjere opreza naspram počinitelja i dalje se susrećemo sa sve većim brojem žrtava obiteljskog nasilja.

SUMMARY

The subject of this final thesis is domestic violence, and after explaining the concept it self, the causes and types of domestic violence and it's normative arrangement I will refer to the misdemeanor proceedings that are conducted against persons accused of committing acts of domestic violence. Such violence can be manifested in many ways, suvh as physical, psychological, economic, sexual. It is an increasingly common phenomenon in today`s society, which requires greater intervention by the police and other involved bodies in the fight against violence, and on the other hand, requires stronger protection of victims through measures prescribed by law. For many years, the Republic of Croatia has regulated domestic violence with special regulations aimed at domestic violence and its suppression, and international documents also play a major role. Although domestic violence is regulated by national and international laws and by-laws, and although numerous protective and precautionary measures against perpetrators are prescribed, we still encounter an increasing number of victims od domestic vioelnce.

Izjava o izvornosti

Ja, Mateja Mežnarić, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica završnog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Mateja Mežnarić

1. UVOD

Obiteljsko nasilje jedan je od najvećih izazova današnjice na planu zaštite ljudskih prava, a čije smo lice i snagu najbolje upoznali u doba pandemije Korona virusa i izolacije, kada je broj slučajeva nasilja za koje znamo znatno porastao u mnogim zemljama kao što su Belgija, Švedska, Švicarska, Ujedinjeno Kraljevstvo i mnoge druge, što predstavlja zastrašujuć i ozbiljan podatak.¹ Važno je obilježje nasilja to što je žrtva vrlo često dugotrajno izložena nasilju prije nego što se uopće odluči na prijavu nasilja te je potrebno urediti postupak kako bi on bio što brži, profesionalniji i učinkovitiji, kako žrtva ne bi izgubila povjerenje u sustav te motivaciju za eventualno buduće prijavljivanje.²

Obiteljsko nasilje obuhvaća kako nasilje među partnerima, tako i nad djecom, starijima i rodbinom.³ Većina provedenih istraživanja pokazuje kako su najveći broj žrtava, od 64 % do 71% zapravo žene, a općenito žrtve su one osobe koje su slabije, nemoćne, premale ili pak prestare da bi se uopće suprotstavile nasilniku.⁴ Nasilje uključuje tjelesno, verbalno, seksualno, psihičko, ekonomsko nasilje, uhođenje te uznemiravanje preko elektroničkih sredstava komunikacije i ostalih medija.⁵ Ono što sve češće čujemo i čitamo naslovi su o nasilju u bilo kojem od gore Nažalost, tek kada se dogodi eskalacija slučaja sa smrtnim ishodom tema se iznova aktualizira, no već nakon nekoliko dana “buka” počinje jenjavati.⁶ Danas se nasilje sve češće počinje smatrati javnom stvari, a navedenih oblika, a razmjeri nasilja sve su veći, a žrtve nažalost sve brojnije.⁷

¹ Getoš Kalac, Anna-Maria; Šprem, Petra: *Obiteljsko nasilje u doba pandemije, Preliminarni rezultati kriminološke analize*, Zbornik Pravnog Fakulteta u Zagrebu, vol. 72, br. 4, 2022., str. 1046.

² Martinjak, Davorka; Filipović, Hrvoje: *Prekršajna ili kaznena odgovornost u slučaju nasilja u obitelji*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, Zagreb, vol. 26, br. 2, 2019., str. 621.

³ Grozdanić, Velinka; Škorić, Marisabell; Vinja, Ines: *Nasilje u obitelji u svjetlu promjena Kaznenog zakona*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 17, br. 2, 2010., str. 670.

⁴ Sigurno mjesto.hr.URL: <http://www.sigurnomjesto.hr/rad-na-prevenciji-i-suzbijanju-nasilja/statistika/>, 1.10.2022.

⁵ Martinović, Igor: Skup Annales Pilar, *Kaznenopravni aspekti obiteljskog nasilja*, Zagreb, 2010.,

URL: https://www.academia.edu/5784528/Kaznenopravni_aspekti_obiteljskog_nasilja, str. 275.

⁶ Slučaj Josipa Rođaka (55) koji je 2019.godine bacio svoje četvoro djece sa balkona u visini od 5 metara te im zadao ozljeze opasne po život. Zadnja objava u medijima bila je u lipnju 2021. godine gdje se navodi kako je Vrhovni sud potvrdio presudu Županijskog suda u Zadru o kazni zatvora od 30 godina uz izrečenu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja u zatvoru, URL:<https://www.vecernji.hr/vijesti/muskarcu-s-paga-koji-je-bacio-djecu-s-balkona-vrhovni-sud-potvrdio-presudu-1491546>, 2.1.2022.

⁷ Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova.hr., Sjednica odbora za ravnopravnost spolova od 22.9.2022., URL: <https://www.prs.hr/cms/post/800>, 1.10.2022.; Naslov objave u 24h na dan 6.11.2022.:” Užas u Središnjoj Hrvatskoj; Otac pedofil godinama silovao kćer. Imala je manje od 15 godina.; Naslov objave u 24h na dan 10.12.2022.:” Nožem ozlijedio člana obitelji na području Samobora, dobio prijavu za pokušaj ubojstva.”

društvenom odgovornošću reakcija na samo nasilje. Nasilje u obitelji nije povezano niti svojstveno određenom društvenom sloju, spolu niti razini obrazovanja, a uzroci nasilja nisu lako predvidivi niti mjerljivi.⁸

Potaknuta ovom problematikom i obzirom da smatram kako postoji odgovornost cijelog društva u pogledu rješavanja nasilja, odlučila sam obraditi temu pokretanja i tijeka prekršajnog postupka u slučaju nasilja u obitelji.

Ovaj završni rad sastoji se od sedam poglavlja. Uvod kao prvo poglavlje skreće pozornost na pojam nasilja u obitelji i njegovu raspostranjenost te neka osnovna obilježnja. Drugo poglavlje uz razradu pojma nasilja u obitelji prikazuje koji su to oblici te uzroci nasilja u obitelji. U trećem poglavlju biti će prikazano kako je prekršaj nasilja u obitelji normativno uređen na području Republike Hrvatske i u praksi Europskog suda za ljudska prava, koji su to međunarodni izvori bitni za zaštitu od nasilja u obitelji, koja je razlika između nasilja u obitelji kao prekršaja u odnosu na kazneno djelo te će biti izložena neka poredbenopravna rješenja nasilja u obitelji u drugim zemljama. U četvrtom poglavlju biti će riječi o samom postupku prijave nasilja, postupanju policije, državnog odvjetništva i ostalih nadležnih tijela povodom prijave. Također biti će objašnjena uloga pravobraniteljice za ravnopravnost spolova u borbi protiv nasilja u obitelji. Peto poglavlje obrađuje procesnopravne mjere protiv počinitelja nasilja te posljednice kršenja navedenih mjera. U šestom poglavlju biti će objašnjen postupak rješavanja obiteljskog nasilja pred sudovima u Republici Hrvatskoj. Posljednje sedmo poglavlje bavi se problemima u pravnom sustavu zaštite žrtava te budućim mjerama za poboljšanje i obiteljskim nasiljem u doba pandemije Korona virusa u Republici Hrvatskoj.

2. POJAM NASILJA U OBITELJI

Obiteljsko nasilje podrazumijeva nešto što se odvija unutar doma i uključuje razne oblike nasilnog ponašanja koje se provode nad različitim kategorijama osoba. Pojam kao takav ne znači da se radi

⁸ Dimitrijević, Sandra; Janeš, Dunja; Miljuš, Matea: *Pravna regulativa obiteljskog nasilja i neosjetljivost institucija prema ženama žrtvama nasilja*, Pravni fakultet Zagreb, 2015., rad nagrađen Rektorovom nagradom.

o jednom izoliranom događaju već o složenom obrascu ponašanja u kojemu je naglasak na nasilju.⁹ Nasilje u obitelji može se definirati kao skup nasilnih i prijetćih oblika ponašanja koje obuhvaća psihičko, emocionalno, ekonomsko i seksualno nasilje i prijetnje, izolaciju i prisilu prema žrtvi.¹⁰ Možemo zaključiti da je cilj zlostavljača stjecanje moći nad žrtvom te dobivanje kontrole zastrašivanjem, manipulacijom i silom. Uvijek pretpostavlja zloupotrebu moći u odnosima koji se temelje na nejednakosti.¹¹ Nasilje ima svoju dinamiku koja vremenom jača i problem postaje učestaliji. Počinje najčešće uvredama, naguravanjem, a vremenom često eskalira i završava čak i smrtnim ishodom po žrtvu. Nasilje uzrokuje razne oblike posljedica, one vidljive i nevidljive.¹² Vidljive u obliku tjelesnih ozljeda koje možemo prepoznati na žrtvi, te one nevidljive, psihičke: depresija, stres, nervoza i sl. Ovako ponašanje su davne 1986. godine Pence i Paymar prikazali kroz „kotač moći i kontrole“. Oni su objasnili i suprotan pojam - „kotač jednakosti“, koji pokazuje da bi zdrav partnerski odnos trebao označavati nenasilje, poštovanje, podršku, razumijevanje, iskrenost, partnerstvo i odgovorno roditeljstvo.¹³

U teoriji postoji nekoliko pristupa koji su vezani uz nasilje u obitelji. „Zdravstveni pristup koji nasilje razmatra u odnosu na ona medicinska obilježja događaja i klinički opis posljedica istog. Nadalje, tu je i pravosudni pristup koji je usmjeren na kaznene postupke te kažnjavanje počinitelja.“¹⁴ Navedeni pristup veliku pažnju pridaje dokazima i utvrđivanju činjeničnog stanja. Postoji i socijalni pristup koji uzima u obzir sve okolnosti i posljedice događaja te na taj način pokušava pružiti pomoć žrtvi.¹⁵ Ovaj pristup bavi se i prevencijom nasilnih događaja i razmatra njihovu dinamiku.

U međunarodnoj regulativi, Deklaracija o uklanjanju nasilja nad ženama određuje nasilje kao bilo koji akt nasilja zasnovan na rodu i spolu, a koji za posljedicu ima ili može imati fizičku, seksualnu,

⁹ Šapina, Valentina: *Zaštitne mjere propisane Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji čija provedba je u nadležnosti policije-razlozi neprihvatanja od strane prekršajnih sudova*, Policija i sigurnost, Zagreb, vol. 25, br. 4, 2016., str. 342.

¹⁰ Janković, Josip; Žilić, Marija: *Nasilje*, Socijalne teme, Zagreb, 2016., str. 76.

¹¹ Ajduković, Marina; Pavleković, Gordana: *Nasilje nad ženom u obitelji*, 2.dopunjeno izdanje, Društvo za psihološku pomoć, Zagreb, 2004., str. 13.

¹² Sigurno mjesto: Posljedice nasilja, URL: <http://www.sigurnomjesto.hr/savjetovanje/posljedice-nasilja/>, 24.8.2022.

¹³ Pence, E.&Payman, M: *Power and control., Tactics of men who better. Duluth, MN: Domestic Abuse Intervention Project.* 1986., prema Dodaj, Arta; Sesar, Kristina: *Čimbenici rizika za nasilje u partnerskim vezama*, Socijalna psihijatrija, 2014., str. 12.

¹⁴ Ogresta, Jelena; Rimac, Ivan; Ajduković, Marina; Skokandić, Lea: *Analiza obilježja prijavljenih događaja nasilja nad djecom u obitelji evidentiranih u centrima za socijalnu skrb*, Ljetopis socijalnog rada, vol. 19, br. 3, 2012., str. 442.

¹⁵ *Ibid.*

psihološku štetu ili patnju u žena, uključujući i prijetnje takvim radnjama, prisilu ili samovoljno oduzimanje slobode, bilo u javnom bilo u privatnom životu.¹⁶ Među najznačajnije međunarodne akte o tom pitanju ulazi Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena¹⁷ kojoj je cilj osigurati ženama potpuno i jednako ostvarenje svih ljudskih prava i sloboda, te Direktiva EU-a 2012/29/EU o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela, koja se odnosi i na žrtve nasilja u obitelji.¹⁸

Kada pak govorimo o definiranju nasilja u obitelji u hrvatskom zakonodavstvu, prema trenutno važećem Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji, nasilje u obitelji je primjena fizičke sile uslijed koje nije uslijedila tjelesna ozljeda, tjelesno kažnjavanje ili drugi načini ponižavajućeg postupanja prema djeci, psihičko nasilje koje je kod žrtve prouzročilo povredu dostojanstva ili uznemirenost, spolno uznemiravanje, ekonomsko nasilje kao uskraćivanje sredstava za uzdržavanje zajedničkog kućanstva i za skrb o djeci te zanemarivanje osoba sa invaliditetom ili osobe starije životne dobi koje dovodi do njezine uznemirenosti ili vrijeđa njezino dostojanstvo.¹⁹ Uz navedene, postoje i teži oblici kaznenih djela nasilja u obitelji koja su propisana u Kaznenom zakonu te će biti *infra* navedeni u poglavlju 3.3. ovog rada.

2.1. Oblici nasilja u obitelji

Uz fizičko nasilje u obitelji postoje i drugi modaliteti koje propisuje Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji u čl. 10. To su psihičko, spolno i ekonomsko nasilje. Najčešće počinitelj razvija svoje prisilno i kontrolirajuće ponašanje prema žrtvi, no ponašanje počinitelja i u ostalim oblicima nasilja na kraju u većini slučajeva vodi ka fizičkom nasilju prema žrtvi.²⁰

¹⁶ Deklaracija UN-a o uklanjanju nasilja nad ženama od 20.12.1993., Rezolucija br. 48/104, Službeni dokument na <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/095/05/PDF/N9409505.pdf?OpenElement>, 1.10.2022.

¹⁷ Konvencija UN-a o ukidanju svih oblika diskriminacije žena iz 1979., Službeni list SFRJ br. 11/81, Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 12/1993, 15/2003.

¹⁸ Direktiva 2012/29/EU Europskog Parlamenta i Vijeća od 25.10.2012., o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP.

¹⁹ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine br. 70/17, 126/19, 84/21, čl. 10., od 1.1.2020.

²⁰ Ministarstvo unutarnjih poslova., URL: <https://mup.gov.hr/gradjani-281562/savjeti-281567/nasilje-281582/nasilje-u-obitelji-740/dinamika-nasilja-u-obitelji/747>, 1.10.2022.

Tjelesno nasilje je namjerno tjelesno nasrtanje na žrtvu kojim kod nje nisu nastupile posljedice u vidu ozljede jer će se u tom slučaju raditi o nekom obliku tjelesne ozljede koje su propisane u Kaznenom zakonu kao kazneno djelo.²¹ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji u svom čl. 10. st. 1 i st. 2. regulira tjelesno nasilje u vidu fizičke sile kod koje nije nastupila tjelesna ozljeda te tjelesno kažnjavanje ili ponižavajuće postupanje prema djeci. Kod tjelesnog nasilja potrebno je razlikovati i pravilno klasificirati ozljede prema zakonskim kriterijima tj. sudskomedicinskoj kvalifikaciji. „Tjelesna ozljeda je ona koja nema karakteristike teške ili osobito teške tjelesne ozljede što znači da kod žrtve ne izaziva opasnost po život niti oštećenje važnog organa ili dijela tijela. Manje važan organ, ili dio tijela, može biti oslabljen trajno, ali tada ne u znatnoj mjeri, ili u znatnoj mjeri, ali tada ne trajno.“²² Kao primjere takvog nasilja možemo navesti guranje, gušenje, šamaranje, gađanje predmetima, udaranje i sl.

Psihičko nasilje pak podrazumijeva ono netjelesno nasilje kojim počinitelj pokušava kod žrtve prouzročiti osjećaj straha, uznemirenosti, ugroze i povrede dostojanstva. „Psihičko nasilje može se očitovati na različite načine kao što su psovanje, vrijeđanje, uhođenje, ponižavanje, praćenje, manipulacija žrtvom i prijetnje samoubojstvom počinitelja, praćenje preko uređaja elektroničke komunikacije, okrivljavanje žrtve za svoje nasilno ponašanje i sl.“²³ Određeni oblici psihičkog nasilja mogu se smatrati kaznenim djelom, npr. verbalno nasilje u vidu prijetnji nekim zlom može se smatrati kaznenim djelom prijetnje.²⁴ Uz to, ako se počini prema bliskoj osobi, uvijek se progoni prema službenoj dužnosti, jednako kao i prisila učinjena prema članu obitelji.²⁵

„Ako se radi o kontinuitetu psihičkog maltretiranja i uznemiravanja uz ozbiljno upućene prijetnje koje nisu ni malo bezazlene, a počinitelji su nakon prijetnji počinili i teška kaznena djela protiv života i tijela, smatra se da takvo nasilje proizlazi iz kaznenog djela.“²⁶ Emocionalno nasilje ostavlja posljedice na mentalno stanje žrtve koja može u budućnosti razviti poremećaje u

²¹ Vlada RH, Ministarstvo pravosuđa: Prijedlog Zakona o zaštiti nasilja u obitelji, Zagreb, srpanj 2015., str. 21.

²² Škavić, Josip; Zečević, Dušan; Strinović, Davor; Kubat, Milovan; Petrovečki, Vedrana; Čadež, Josip; Gusić, Stjepan; Mayer, Davor: *Vještačenje težine tjelesnih ozljeda u kaznenom postupku*, Medix, br. 51, 2003., str. 80.

²³ Sigurno mjesto.hr, *loc.cit.* (bilj. 12)

²⁴ Martinjak, Davorka; Filipović, Hrvoje, *op.cit.* (bilj. 2), str. 631.

²⁵ *Ibid.*, str. 632.

²⁶ Kazneni zakon, Narodne novine br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, čl. 139.

ponašanju, snažan gubitak samopouzdanja i samopoštovanja, panične napadaje i ostale posljedice.²⁷

Spolno nasilje je najvećim dijelom pokriveno kaznenom zonom odgovornosti u smislu kaznenih djela protiv spolne slobode, spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta. Prema Zakonu o suzbijanju diskriminacije i njegovom čl. 3. st. 2. spolno uznemiravanje je svako verbalno, neverbalno ili tjelesno neželjeno ponašanje spolne naravi kojem je cilj i stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe, a posebice ako stvara zastrašujuće, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.²⁸ „Takvim ponašanjem možemo smatrati neželjen fizički dodir, neprimjerene primjedbe spolne prirode, pokazivanje uvredljivog materijala, zahtjeve za spolne usluge, sramotne pozive i sl.“²⁹ Najčešći oblik spolnog nasilja su seksualno uznemiravanje i seksualno zlostavljanje. „Seksualno uznemiravanje ne mora uključivati fizički dodir, a seksualno zlostavljanje je pak široka kategorija težih djela od seksualnog uznemiravanja koja uključuju fizički kontakt, no još ne spadaju pod kategoriju silovanja.“³⁰ Silovanje je pak najteži oblik seksualnog nasilja koji ostavlja dugotrajne i snažne posljedice po žrtvu.

Posljednje u klasifikaciji nasilja jest ekonomsko. Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (čl. 10. st. 5) propisuje kako ekonomsko nasilje podrazumijeva ponašanja počinitelja kojima on nastoji ograničiti i kontrolirati žrtvine ekonomske resurse i potencijale, sprječava ekonomsku samostalnost žrtve tako što žrtvi uskraćuje pristup novcu, zabranjuje joj zaposlenje i sl.³¹ Može uključivati i uništavanje zajedničke imovine, onemogućavanje korištenja zajedničke imovine te uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i skrb o djeci. „Ekonomsko nasilje nikada nije samostalno zastupljeno, već se u isto vrijeme radi i o psihičkom nasilju.“³² Žrtve ekonomskog nasilja najčešće su žene (64% - 71%), no zastupljena su oba spola.³³ Pod ekonomskim

²⁷ Knez Turčinović, Marjeta: *Emocionalno nasilje, Oblici, posljedice i tretman*, Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, članak od 19.3.2020.

²⁸ Zakon o suzbijanju diskriminacije, Narodne novine br. 85/08, 112/12, od 1.1.2009.

²⁹ Ženska soba., Oblici seksualnog nasilja, URL: <http://zenskasoba.hr/hr/podrucja-rada/seksualno-nasilje/oblici-seksualnog-nasilja/>, Zagreb, 2002., 25.8.2022.

³⁰ *Ibid.*

³¹ Martinjak, Davorka; Filipović, Hrvoje: *op.cit.* (bilj. 24), str. 635.

³² *Ibid.*

³³ Sigurno mjesto.hr, URL:<http://www.sigurnomjesto.hr/rad-na-prevenciji-i-suzbijanju-nasilja/statistika/>, 3.1.2022.

nasiljem podrazumijevamo i neplaćanje alimentacije, kao i sve oblike ucjene i kontrole. Ekonomska ovisnost najčešći je razlog zbog kojeg žrtva ostaje u braku s nasilnikom.³⁴

2.2. Uzroci nasilja u obitelji

Istraživanja nasilja relativno su novijeg doba.³⁵ Do sada provedena istraživanja pokazuju kako počinitelji nasilja nisu homogena skupina ljudi te da postoje razni čimbenici koji bi mogli dovesti do nasilja.³⁶ Tu možemo navesti siromaštvo, nezaposlenost, nepovoljne radne uvjeti, izoliranost, prenapučenost, dakle socioekonomske i strukturalne čimbenike.³⁷

Nezadovoljstvo osobe na individualnom planu i određena vrsta frustracije mogu također dovesti do toga da osoba počini nasilje. Nasilnici obično nasilje koriste kao oblik emocionalne ekspresije i metodu za kontrolu drugih osoba. Sve veća dostupnost oružja i slabe kazne za počinitelje nasilja te spori procesi sudske vlasti prema počiniteljima također daju svoj obol gorućem problemu.³⁸ Ono što utječe na razvoj nasilja su *psihološke značajke nasilnika kao i same žrtve*, njihove osobine ličnosti te psihopatološke tendencije. Ono što valja spomenuti kao moguće rizične čimbenike nasilja su *razina obrazovanja i razlike u prihodima između partnera*. "Iz literature i medicinske prakse poznato je kako je čak 70 % zlostavljača i nasilnika u djetinjstvu samo bilo zlostavljano. To može biti od utjecaja da takva osoba i sama postane nasilnik, a riječ nije samo o svjedočenju tjelesnom, već i verbalnom zlostavljanju u djetinjstvu."³⁹ Možemo zaključiti kako je važno uspostaviti terapijski i dijagnostički rad s takvom djecom kako bi se ona u budućnosti razvili u emocionalno stabilne ličnosti. *Konзумacija alkohola i ostalih vrsta droga te opijata* također mogu biti okidač za nasilje u obitelji. Prema istraživanjima njihova konzumacija ne samo da dovodi do

³⁴ Turković, Marina, IUS-INFO.hr.: Ekonomsko nasilje, članak od 6.2.2005., URL: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/20862>.

³⁵ Ajduković, Dean; Ajduković, Marina: *Nasilje u obitelji, Što zdravstveni djelatnici mogu učiniti*, Medicina fluminensis, vol. 46, br. 3, 2010., str. 293.

³⁶ Sesar, Kristina; Dodaj, Arta: *Čimbenici rizika za nasilje u partnerskim vezama*, Socijalna psihijatrija, vol. 42, br. 3, 2014., str. 162.

³⁷ *Ibid.*

³⁸ Savić, Dean; Glavina, Ivana; Tadić, Jure: *Dostupnost oružja i broja ubojstava*, Policija i sigurnost, vol. 20, br. 3, 2011., str. 381.

³⁹ *Ibid.*, str. 165.

pojave nasilja već i do pojave težih oblika nasilja.⁴⁰ Religioznost u smislu prisutnosti na vjerskim obredima također povećava rizik od pojave nasilja.⁴¹ “Novija kvalitativna istraživanja provedena u SAD-u ukazuju da religijski lideri kršćanskih, islamskih i židovskih zajednica izražavaju zabrinutost da religiozna učenja prema kojima su muškarci lideri, a žene podčinjene, mogu biti interpretirana kao podrška nasilnom ponašanju.”⁴² Isto tako, različiti oblici *psiholoških poremećaja* povećavaju rizik za izloženost partnerskom nasilju. “Poremećaji raspoloženja kao i poremećaji na planu osobnosti su čimbenici rizika za izloženost nasilju od strane partnera.”⁴³

3. NORMATIVNO UREĐENJE NASILJA U OBITELJI

3.1. Međunarodni instrumenti usmjereni zaštiti od nasilja u obitelji

Republika Hrvatska potpisnica je brojnih međunarodnih dokumenata Ujedinjenih naroda i Vijeća Europe iz područja zaštite od nasilja nad ženama i djecom. Međunarodni ugovori obvezuju zemlje potpisnice na uvođenje nediskriminirajućeg zakonodavstva i osiguranje jednakih prava za žene i za muškarce.⁴⁴

Republika Hrvatska osudila je diskriminaciju nad ženama ratifikacijom *Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW)*⁴⁵ koju je 1979. godine usvojila Opća skupština UN-a. Uz spomenutu Konvenciju donesen je i *Fakultativni protokol* koji je vrlo važan za žrtve nasilja s obzirom da im pruža mogućnost korištenja instituta pritužbe Odboru za otklanjanje diskriminacije žena nakon što iscrpe domaća pravna sredstva zaštite.⁴⁶ Zbog svoje važnosti ističe se *Konvencija o pravima djeteta* iz 1989. godine⁴⁷. Konvencija je prvi dokument u kojemu se djetetu pristupa

⁴⁰ Dundović, Darko: *Ubojstva intimnih partnera i alkohol*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 15, br. 1, 2008., str. 185.

⁴¹ Sesar, Kristina; Dodaj, Arta: *Čimbenici rizika za nasilje u partnerskim vezama*, Socijalna psihijatrija, vol. 42, br. 3, 2014., str. 164.

⁴² *Ibid.*, str. 166.

⁴³ *Ibid.*, str. 167.

⁴⁴ *Ibid.*

⁴⁵ Usvojena na Općoj skupštini UN-a 4.1.2012.

⁴⁶ Zakon o potvrđivanju Fakultativnog protokola uz Konvenciju, Narodne novine br. 03/2001. od 29.1.2001. Usvojila ga je Opća skupština UN-a 6.10.1999.

⁴⁷ Zakon o potvrđivanju Europske konvencije o dječjim pravima, Međunarodni zakon, Narodne novine br. 1/2010.

kao subjektu s pravima, a ne samo kao osobi koja treba posebnu zaštitu, ima snagu zakona i obvezuje stranke na pridržavanje njezinih odredaba te uključuje pravo nadziranja primjene u državama koje su ju prihvatile i ratificirale. To je najbrže i najšire prihvaćen sporazum na području ljudskih prava u povijesti.⁴⁸

Odbor Ujedinjenih naroda 1992. godine donio je *Opću preporuku br. 19 za uklanjanje diskriminacije žena* te ističe da je nasilje nad ženama spolno utemeljeno nasilje koje je usmjereno protiv žena samo zato što su ženskog spola, a što uključuje i djela fizičkog, psihičkog ili seksualnog nasilja.⁴⁹ 20.12.1993. godine Odbor Ujedinjenih naroda donio je *Deklaraciju o uklanjanju nasilja nad ženama* koja nasilje nad ženama definira kao bilo kakav akt nasilja koje se temelji na rodu i spolu, a za posljedicu ima fizičku, seksualnu ili psihološku patnju u žena uključujući prijetnje, prisilnu ili samovoljno lišavanje slobode.⁵⁰ Prihvaćajući pojedini međunarodni pravni instrument država se obvezuje na podnošenje izvješća nadležnim tijelima o njihovoj provedbi. 15. srpnja 2015. godine održane su sjednice 1319. te 1320. Odbora Ujedinjenih naroda za uklanjanje diskriminacije žena na kojima se razmatralo četvrto i peto periodično izvješće za Republiku Hrvatsku o provedbi Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena za period 2005.-2015. te su usvojene zaključne primjedbe.⁵¹ Odbor je pokazao kako je i dalje zabrinut što je zakonodavni i strateški okvir države više usmjeren na održavanje cjelovitosti obitelji, nego na sigurnost žrtava.⁵² Republika Hrvatska dobila je prema Univerzalnom periodičkom pregledu Vijeća za ljudska prava u okviru UPR izvješća o Hrvatskoj usvojenog na 30. zasjedanju Vijeća za ljudska prava 25. rujna 2015. godine, 167 preporuka od kojih je 162 prihvatila.⁵³

Republika Hrvatska kao članica Vijeća Europe obvezna je osigurati pravnu zaštitu obitelji sukladno *Konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i pripadajućih protokola*.⁵⁴

⁴⁸ Unicef.org., URL: <https://www.unicef.org/croatia/konvencija-o-pravima-djeteta>, 12.12.2022.

⁴⁹ Željko, Darija: *Procjena prvih deset godina konvencije vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, Zagreb, vol. 28, br. 2, 2021., str. 384.

⁵⁰ Martinović, Igor: *op. cit.* (bilj. 5), str. 264.

⁵¹ Ravnopravnost.gov.hr: Zaključne primjedbe o četvrtom i petom izvješću za Republiku Hrvatsku, 2015., URL: <https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/images/pdf/CEDAW%20Zaklju%C4%8Dne%20primjedbe%20o%204.%20i%205.%20periodi%C4%8Dnom%20izvje%C5%A1%C4%87u%20za%20Hrvatsku%2028.7.2015.pdf> 28.8.2022.

⁵² *Ibid.*

⁵³ Data.ConsiliumEuropa.Eu.: Nacrt godišnjeg izvješća EU-a o ljudskim pravima i demokraciji u svijetu za 2014., 9593/15, URL: <https://data.consiliumeuropa.eu/doc/document/ST-9593-2015-INIT/hr/pdf>, 29.9.2022.

⁵⁴ Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Međunarodni ugovor br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17.

Konvencija štiti osobna građanska i politička prava, njena važnost ne proizlazi iz samog teksta već i iz prakse Europskog suda za ljudska prava koji je uspostavljen Protokolom 11 Konvencije. Navedeni Protokol omogućuje nadzor Europskog suda u slučajevima kada pojedinac pokreće postupak individualne tužbe protiv države ugovornice.⁵⁵ Posebno važan jest *Protokol 12* o nediskriminaciji kojim je propisana obveza država da u svoje zakonodavstvo ugradi odredbe o zabrani diskriminacije te o zaštiti istog prava pred Europskim sudom za ljudska prava.⁵⁶ U postupku pred Europskim sudom teret dokaza u predmetima koji se odnose na zaštitu od diskriminacije prvo je na podnositelju zahtjeva koji mora pokazati razliku u postupanju, a nakon toga se prebacuje na tuženu državu koja je dužna pokazati da je ta razlika bila opravdana.⁵⁷ Valja istaknuti važnost članka 8.1. Konvencije koji uređuje pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života te propisuje kako se javna vlast u to pravo smije umiješati osim ako se radi o zaštiti zdravlja, javnog reda i mira te radi zaštite od zločina ili nereda.⁵⁸ Odbor ministara je 2002. godine izašao sa svojom Preporukom Rec (2002)5⁵⁹ te njome definira nasilje u obitelji kao ono koje se događa u obitelji ili kućanstvu što uključuje fizičku i mentalnu agresiju, emocionalno i psihološko zlostavljanje, silovanje, incest, prisilni brak i sl. 13.12.2006. potvrđena je *Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom* i njezin Fakultativni protokol.⁶⁰

Najnoviji međunarodni ugovor kojem je cilj borba protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji je *Konvencija Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji* tzv. *Istanbulska konvencija* koja je stupila na snagu 1.8.2014. godine.⁶¹ Ona predstavlja pravni okvir za sankcioniranje svih oblika nasilja nad ženama, nasilja u obitelji, a njena je svrha promicanje

⁵⁵ Šarin, Duška: *Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kroz odnos Europskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda Republike Hrvatske na primjeru zaštite ljudskog prava na pristup sudu*, Pravni vjesnik, vol. 30, br. 3-4, 2014., str. 80.

⁵⁶ Oset, Snježana: *Prekršajopravna zaštita od nasilja u obitelji*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 21, br. 2, 2014., str. 584.

⁵⁷ Omejec, Jasna: *Zabrana diskriminacije u praksi Europskog suda za ljudska prava*, Zbornik Pravnog Fakulteta u Zagrebu, vol. 59, br. 5, 2009., str. 971.

⁵⁸ Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Međunarodni ugovor br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17., čl. 8.1.

⁵⁹ Ravnopravnost.gov.hr: Preporuka Rec(2002)5, URL:

[https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/preuzimanje/dokumenti/ve/Preporuka%20Rec%20\(2002\)%205%20Odbora%20ministara%20VE%20dr%20C5%20BEava%20C4%20Dlanica%20o%20za%20C5%20A1tit%20C5%20Eena%20od%20nasilja%20i%20Memorandum%20s%20obja%20C5%20A1njenjima.pdf](https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/preuzimanje/dokumenti/ve/Preporuka%20Rec%20(2002)%205%20Odbora%20ministara%20VE%20dr%20C5%20BEava%20C4%20Dlanica%20o%20za%20C5%20A1tit%20C5%20Eena%20od%20nasilja%20i%20Memorandum%20s%20obja%20C5%20A1njenjima.pdf), 29.8.2022.

⁶⁰ Zakon o potvrđivanju Europske konvencije o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom, Narodne novine br. 6/2007.

⁶¹ Zakon o potvrđivanju konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, Narodne novine br. 3/18.

pune ravnopravnosti žena i muškaraca, osnaživanjem prava žena, progon počinitelja, pružanje potpore i pomoći tijelima i organizacijama koje su nadležni za provedbu zakona učinkovito suradnjom te poticanje međunarodne suradnje.⁶² U kontekstu Istanbulske konvencije problematično je što međunarodni ugovori koji sadržajno ne spadaju u isključivu nadležnost EU-a moraju biti zajednički ratificirani od EU-a i svih država članica, a čak šest država članica još nije ratificiralo Istanbulsku konvenciju niti to planira učiniti.⁶³ Europski sud za ljudska prava u svojim presudama sve se više izričito poziva na odredbe Istanbulske konvencije.⁶⁴

3.2. Obiteljsko nasilje u praksi Europskog suda za ljudska prava

Europski sud za ljudska prava međunarodni je sud koji odlučuje o pojedinačnim ili međunarodnim zahtjevima koji se odnose na povredu građanskih i političkih prava sadržanih u Europskoj konvenciji o ljudskim pravima. Sud donosi presude koje su obvezujuće za svaku državu potpisnicu Konvencije. Kroz pozitivne obveze Sud je državama nametnuo dužnost poduzimanja radnji kojima trebaju osigurati djelotvornu i učinkovitu zaštitu konvencijskih prava.⁶⁵ Smatra se da je Konvencija poprilično star dokument čije su odredbe dosta šture i neodređene što je dovelo do potrebe razvoja gore navedenih pozitivnih obveza.⁶⁶ S obzirom da Konvencija posebno ne propisuje odredbe koje se tiču obiteljskog nasilja, Europski sud za ljudska prava je u svojoj dosadašnjoj praksi ta djela povezivao sa povredom prava na život, zabranu mučenja, pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života te zabranu diskriminacije.

Europski sud za ljudska prava prvu presudu vezanu uz obiteljsko nasilje donio je 21. svibnja. 2007. godine. Radi se o predmetu *Kontrova protiv Slovačke*⁶⁷ i povredi prava na život iz čl. 2 Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.⁶⁸ Spomenuti slučaj karakterizira ubojstvo

⁶² *Ibid.*

⁶³ Željko, Darija: *Procjena prvih deset godina konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, Zagreb, vol. 28, br. 2, 2021., str. 398.

⁶⁴ *Ibid.*, str. 401.

⁶⁵ Batistić Kos, Vesna: *Mjerila Europskog suda za ljudska prava za učinkovitu istragu zlostavljanja motiviranog rasnom diskriminacijom*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 15, br. 1, 2008., str. 58.

⁶⁶ Škorić, Marissabell: *Obiteljsko nasilje u praksi Europskog suda za ljudska prava s posebnim osvrtom na presude protiv Republike Hrvatske*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 5, br. 2, 2018., str. 388.

⁶⁷ *Kontrova protiv Slovačke*, zahtjev br. 7510/04., od 31.5.2007.

⁶⁸ *Op.cit.* (bilj. 66), str. 390.

supruge i djece od strane supruga tj. oca koji je na kraju počinio i samoubojstvo nakon što ih je sustavno psihički i fizički zlostavljao. Europski sud za ljudska prava ustanovio je niz proceduralnih pogrešaka u postupanju policije utoliko što su propustili zaprimiti kaznenu prijavu, pokrenuti istragu i kazneni progon protiv počinitelja te pravilno registrirati njezin poziv u pomoć i izjavu da počinitelj ima pušku i da joj prijete smrću.⁶⁹ Sud je u ovom slučaju utvrdio i povredu prava na djelotvorno pravno sredstvo koje je propisano u čl. 13 Konvencije s obzirom da je podnositeljici trebalo biti omogućeno pravo na podnošenje zahtjeva za naknadu nematerijalne štete, no on joj nije bio na raspolaganju.

Kod povrede čl. 3 Konvencije tj. prava na zabranu mučenja valja istaknuti kako je potrebno da takvo zlostavljanje treba dosegnuti minimalnu razinu težine koja se procjenjuje u svakom pojedinom slučaju i ovisi o nizu čimbenika kao što su trajanje zlostavljanja i njegove posljedice po žrtvu, ponekad i starost te zdravstveno stanje žrtve.⁷⁰ Kao dobar primjer povrede čl. 3. smatram presudu *Opuz protiv Turske*⁷¹ u kojoj je Europski sud za ljudska prava prvi puta naveo kako obiteljsko nasilje može dovesti do povrede konvencijskog prava, a radi se o jednom od najbrutalnijih slučajeva nasilja u obitelji o kojoj je raspravljao Europski sud za ljudska prava.⁷² Podnositeljica i njena majka godinama su trpjele fizičko i psihičko zlostavljanje od strane njihovih supruga te prijetnje smrću, sve dok 2001. godine suprug podnositeljice nije usmratio njenu majku. Žrtve su u nekoliko navrata povlačile prijavu protiv počinitelja iz razloga što im je prijetnja smrću izazivala strah što ih je odvrćalo od nastavka postupka. Sud je smatrao kako država ponekad mora intervenirati u privatni i obiteljski život te zaštititi žrtve. Sud je naglasio kako tijela nisu predvidjela smrtonosni ishod slučaja iako im je bilo jasno da su prijave povlačene radi daljnjih prijetnji počinitelja te smatra da je u slučaju ubijene majke povrijeđen i čl. 2 Konvencije.⁷³ Dovoljno govori činjenica da je nakon nanošenja tjelesnih ozljeda opasnih po život supruzi pušten da se brani sa slobode, nakon udarca automobilom i nanošenja teških tjelesnih ozljeda majci kažnjen kaznom od 25 dana zatvora i novčano, a za ubode koje je nanio supruzi kažnjen samo novčanom kaznom.

⁶⁹ Kontrola protiv Slovačke, zahtjev br. 7510/04., od 31.5.2007., službena presuda dostupna na URL: https://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/resources/Kontrola%20v.%20Slovakia_en.asp.

⁷⁰ *Ibid.*

⁷¹ *Opuz protiv Turske*, zahtjev br. 3401/02., od 9.6.2009.

⁷² *Ibid.*

⁷³ *Ibid.*

Članak 8. Europske Konvencije regulira zaštitu privatnog i obiteljskog života te doma i dopisivanja, a u reguliranju navedenog prava Sud je ostavio dovoljan manevarski prostor državama za odlučivanje i ograničavanje prava s obzirom na njihovu kulturu, vjeru i svjetonazor.⁷⁴ Primjer povrede navedenog prava je presuda *Bevacqua i S. protiv Bugarske*.⁷⁵ Podnositeljica zahtjeva je više puta prijavljivala svog supruga za nasilje u obitelji, no kazneni progon nikad nije prihvaćen od domaćih tijela uz njihovo obrazloženje kako je zadobila samo lakše tjelesne ozljede za koje se ne progoni po službenoj dužnosti. Europski sud za ljudska prava istaknuo je kako država nije usvojila potrebne mjere za sprječavanje nasilja, kažnjavanje počinitelja i zaštitu žrtve te je utvrdio da argument države kako se to odnosi na privatnu stvar nije spojiv sa pozitivnom obvezom države da osigura pravo iz čl. 8. Konvencije.⁷⁶

Članak 14. Konvencije koji govori o zabrani diskriminacije nema svoju potpunu samostalnost, odnosno, postupak se pred Sudom ne može pokrenuti isključivo zbog povrede tog članka već mora biti u vezi s povredom članka 2. - 13. Konvencije. Europski sud za ljudska prava utvrdio je povredu čl. 14, a u svezi sa čl. 3 u presudi *Eremia i drugi protiv Moldavije*.⁷⁷ Sud je utvrdio kako tijela nisu na pravilan način poduzela mjere za rješavanje problema nasilja, kako je njihova reakcija bila zakašnjela te se diskriminirajuće odnosili prema podnositeljici zahtjeva samo zato što je žena.⁷⁸ Presude Europskog suda jasno pokazuju da i dalje postoji potreba za unaprjeđenjem rada nadležnih pravosudnih tijela, sustavnom edukacijom svih koji se u radu susreću sa žrtvama obiteljskog nasilja, kao i za razvijanjem i jačanjem društvene svijesti o težini obiteljskog nasilja.

3.3. Nasilje u obitelji u zakonodavstvu Republike Hrvatske

Ustav Republike Hrvatske je najviši pravni akt kojim se posebna pažnja pridodaje zaštiti ljudskih prava, suzbijanju diskriminacije i sprječavanju zlostavljanja.⁷⁹ U rješavanju problema nasilja u obitelji zakonodavac uvažava i međunarodne ugovore, deklaracije, konvencije i preporuke.

⁷⁴ *Ibid.*

⁷⁵ *Bevacqua i S. protiv Bugarske*, zahtjev br. 71127/01., od 12.6.2008.

⁷⁶ *Ibid.*

⁷⁷ *Eremia i drugi protiv Moldavije*, zahtjev br. 3564/11., od 28.3.2013.

⁷⁸ *Ibid.*

⁷⁹ Ustav RH, Narodne novine br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 75/10, 05/14 od 22.10.2010.

Ustavni sud u svojoj odluci U-III-2182/2014 nameće državi pozitivne i negativne obveze kada se radi o poštovanju obiteljskog života kao Ustavom zajamčenog prava.⁸⁰ Pozitivne obveze odnose se na dužnost države da djeluje aktivno kako bi osigurala zaštitu obiteljskog života svojih građana. To propisuje čl. 61. i 62. Ustava Republike Hrvatske. Prema odluci Ustavnog suda, negativne obveze obuhvaćaju dužnost države da se suzdrži od mješanja u obiteljski život pojedinca, osim u zakonom propisanom slučaju i u skladu s načelom razmjernosti propisanog u čl. 16. Ustava. Institut pozitivnih i negativnih obveza država razvio je Europski sud za ljudska prava u svom postupanju u predmetima koji se odnose na prava zajamčena Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.⁸¹

Zakonodavstvo Republike Hrvatske duži vremenski period od svog osamostaljenja nije na adekvatan način uredilo problem nasilja u obitelji. “Prvi put se nasilničko ponašanje kao pojam pojavilo u Obiteljskom zakonu koji je stupio na snagu 1.7.1999. godine. Do donošenja posebnog zakona, nasilje u obitelji bilo je regulirano u okviru tada postojećeg Kaznenog zakona i prethodno navedenog Obiteljskog zakona.”⁸² Sve do donošenja posebnog zakona policijski su službenici prema obiteljskim nasilnicima morali postupati kao u prekršajima protiv javnog reda i mira što nije predstavljalo adekvatnu zaštitu žrtve.

Vlada Republike Hrvatske 2003. godine donijela je prvi Zakon o zaštiti nasilja u obitelji (NN 116/2003). Svrha Zakona bila je ista od početka, a to je sankcioniranje, prevencija i suzbijanje svih oblika obiteljskog nasilja na način da se žrtvi pruži podrška, zaštita i pomoć te da se počinitelji sankcioniraju za to primjerenim mjerama.⁸³ Vlada je 2009. godine donijela novi Zakon o zaštiti nasilja u obitelji čije su konačne izmjene i dopune donesene 2010. godine.⁸⁴ “Donošenjem novog zakona proširio se krug osoba koje čine obitelj na bivše bračne i izvanbračne supružnike te osobe koje žive u istospolnoj zajednici s obzirom da se u praksi pokazalo kako se upravo između njih često javljaju slučajevi nasilja, te je time popunjena dotadašnja zakonska praznina.”⁸⁵ Danas je

⁸⁰ Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, U-III-2182/2014., Narodne novine br. 108/14., od 10.9.2014.

⁸¹ Turković, Ksenija; Herceg Viljac, Franka: *Učinkovita istraga povreda prava zajamčenih Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, Zagreb, vol. 26, br. 2, 2019., str. 265.

⁸² Škorić, Marissabell; Rittosa, Dalinda: *Nova kaznena djela nasilja u Kaznenom zakonu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 22, br.2, 2015., str. 484.

⁸³ *Op.cit.* (bilj. 9), str. 344.

⁸⁴ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine br. 60/2010.

⁸⁵ Škorić, Marissabell; Rittosa, Dalinda: *Nova kaznena djela nasilja u Kaznenom zakonu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 22, br.2, 2015., str. 487.

nasilje u obitelji dvojako uređeno u nacionalnom zakonodavstvu i to na način da se regulira Zakonom o zaštiti nasilja u obitelji kao prekršaj te kao kazneno djelo Kaznenog zakona (čl. 179 a. KZ). Kazneni zakon propisuje: „Tko teško krši propise o zaštiti od nasilja u obitelji i time kod člana obitelji ili bliske osobe izazove strah za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba ili je dovede u ponižavajući položaj ili stanje dugotrajne patnje, a time nije počinjeno teže kazneno djelo, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do tri godine.,”⁸⁶ Ovdje treba spomenuti i teža kaznena djela propisana u KZ-u. Teško ubojstvo za koje je propisana kazna najmanje 10 godina zatvora ako se radi o ubojstvu bliske osobe koju je počinitelj ranije zlostavljao (čl. 111. st. 3. KZ). KZ propisuje i kazneno djelo teške tjelesne ozljede prema bliskoj osobi (čl. 118. st. 2. KZ), osobito teške tjelesne ozljede prema bliskoj osobi (čl. 119. st. 2. KZ) i tjelesne ozljede s posljedicom smrti (čl. 120. KZ).

Treba pridodati značaj Zakonu o životnom partnerstvu osoba istog spola koji je stupio na snagu 5.8.2014. godine, a kojim su istospolni parovi izjednačeni s parovima u braku te mogu ostvarivati sva prava i preuzimati obveze kao osobe u bračnoj zajednici. Njegovo donošenje predstavlja važan korak u jačanju ljudskih prava u Hrvatskoj. Ovdje treba spomenuti i Zakon o zaštiti svjedoka, Zakon o policijskim poslovima i ovlastima te Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela koji propisuju razne oblike pomoći i podrške žrtvama kaznenih djela nasilja u obitelji te uređuju postupanje nadležnih tijela u slučajevima nasilja.⁸⁷

Republici Hrvatskoj u borbi protiv obiteljskog nasilja pridonijela je i Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2007. do 2022. godine te Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020. godine.⁸⁸ Svrha Strategije je postići djelotvornije promicanje i zaštitu prava djece u Republici Hrvatskoj kroz provedbu postojećih međunarodnih i nacionalnih standarda na području prava djece.⁸⁹ Od važnosti su i dva donesena

⁸⁶ Kazneni zakon, Narodne novine br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, čl. 179 a, od 31.7.2021.

⁸⁷ Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola, Narodne novine br. 92/14, 98/19, od 16.10.2019., Zakon o zaštiti svjedoka, Narodne novine br. 163/03, 18/11, 73/17, od 3.8.2017., Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, Narodne novine br. 76/09, 92/14, 70/19, od 1.8.2019., Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela, Narodne novine br. 80/08, 27/11, od 2.7.2008.

⁸⁸ Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji, Narodne novine br. 96/17, od 29.7.2017., Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj, Narodne novine br. 55/22, od 12.5.2022.

⁸⁹ Ministarstvo za demografiju, obitelj mlade i socijalnu politiku, URL: <https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/Nacionalna%20strategija%20zastite%20od%20nasilja%20u%20obitelji%20za%20razdoblje%20do%202017.%20do%202022.%20godine.pdf>, Zagreb, 2007., str. 16.

protokola. Prvi je Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji koji je donesen 2005. godine.⁹⁰ Navedeni posebnu pažnju pridodaje djeci kao žrtvama nasilja u obitelji te svjedocima obiteljskog nasilja. Drugi je Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja koji je Vlada donijela 2012. godine kojim je propisan način postupanja tijela nadležnih za suzbijanje i otkrivanje slučajeva seksualnog nasilja i pomoći žrtvama.⁹¹

3.3.1. Razgraničenje kaznenog djela nasilja u obitelji od nasilja u obitelji kao prekršaja

Razgraničenje kaznenog djela nasilja u obitelji od prekršaja značajno je kako za počinitelja i žrtvu tako i za tijela kaznenog progona. Za počinitelja to je od važnosti vezano uz kaznu, s obzirom da se za prekršaj ni u kojem slučaju ne može izreći kazna zatvora dulja od 90 dana, a za odgovarajuće kazneno djelo može se izreći kazna zatvora u trajanju od 1 do 3 godine (čl. 35. st. 2. PZ).⁹² Za tijela progona razgraničenje je bitno i s obzirom na činjenicu da je Europski sud za ljudska prava u predmetu *Maresti protiv Hrvatske* onemogućio konsekutivno vođenje prekršajnog i kaznenog postupka za kažnjivo djelo sa istim činjeničnim supstratom, u prijevodu to znači da je propisano kako se prekršajni postupak ne može voditi za djelo za koje je počinitelj pravomoćno kažnjen u kaznenom postupku, a ako je postupak pokrenut ne može se nastaviti voditi.⁹³

Zakonodavstvo Republike Hrvatske odredilo je da svako kršenje propisa o zaštiti od nasilja u obitelji nije kazneno djelo, već samo ono koje je “teško” (čl. 179 a. KZ). Iz toga se može zaključiti da je glavni faktor razlikovanja između kaznenog djela nasilja u obitelji od prekršaja intezitet djela, no nije propisano koje se radnje mogu svrstati u tu kategoriju “teško” kao što je to zakonodavac propisao u slučaju kršenja npr. propisa o sigurnosti prometa. Pojednostavljeno rečeno, ako osoba zlostavlja člana obitelji fizički, psihički, ekonomski, uznemirava ju spolno ili tjelesno kažnjava ili ponižavajuće postupa prema djeci, starijim članovima kućanstva ili zanemaruje potrebe osoba s invaliditetom koji se smatraju članovima obitelji, a one su zbog takvog postupanja u strahu za

⁹⁰ Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, Klasa: 555-03/18-01/2, URBR: 519-04-2-2-2/5-19-88, od 19.6.2019. Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku., usvojen na Vladi 19.6.2019.

⁹¹ Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja, Narodne novine br. 70/18, od 1.8.2018.

⁹² Prekršajni zakon, Narodne novine br. 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18, čl. 35. st.2.; Zakon o izmjenama Prekršajnog zakona, Narodne novine br. 114/22.

⁹³ Karas Ivičević, Elizabeta; Kos, Damir: *Primjena načela Ne bis in idem u Hrvatskom kaznenom pravu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 19, br. 2, 2012., str. 3.

svoju sigurnost ili su takvim postupanjem dovedene u stanje dugotrajne patnje, žrtve su kaznenog djela nasilja u obitelji za koje počinitelj može biti kažnjen zatvorskom kaznom u trajanju od čak tri godine (KZ, čl. 179 a).

U određenim teoretskim raspravama govori se o tome da ne postoji jasna razlika u kvalifikaciji određenog događaja obiteljskog nasilja na kazneno djelo propisano u *supra* navedenom članku KZ-a, odnosno prekršaj propisan u članku 10. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji. Tako Turković i Maršavelski smatraju kako je nasilničko ponašanje u obitelji zakonski vrlo široko i nejasno određeno tako da se zbog normativne neusklađenosti prekršajnog i kaznenog zakonodavstva ostavlja mogućnost da se počinitelju sudi i za kazneno djelo i za prekršaj.⁹⁴ Cvitanović i ostali autori ističu primjer sudske prakse u kojem je sud zauzeo stajalište da se pojam teškog kršenja propisa iz područja obiteljskog nasilja odnosi na učestalost kršenja normi iz prekršajnog prava, tj. podrazumijeva višestruko počinjenje prekršaja iz čl. 10. ZZNO-a zato što nije normativno jasno obilježje djela teško kršenje propisa te se postavlja pitanje odnosi li se to na težinu počinjenog djela ili na učestalost kršenja prekršajnih odredbi.⁹⁵

Sporna teza “teško kršenje propisa” nije dovoljno jasno normativno određena kao obilježje djela nasilja u obitelji i nije jasno da li se misli na težinu počinjenog djela ili na učestalost kršenja prekršajnih odredbi. U jednoj svojoj presudi Općinski sud u Splitu u presudi objašnjava da nasilje u obitelji kao samostalno kazneno djelo obuhvaća teže oblike nasilništva u obiteljskom okruženju kojima su ostvareni elementi prekršaja, a nisu ostvareni elementi ni jednog težeg kaznenog djela odnosno da je potrebna veća kriminalna količina te je potrebno kumulativno ispunjenje pretpostavki i to da je došlo do težeg kršenja propisa o zaštiti od nasilja u obitelji, te prouzročene teže posljedice kod žrtve.⁹⁶

Škorić i Rittossa pak smatraju da je za postojanje kaznenog djela nasilja u obitelji nužno da se kod člana obitelji ili bliske osobe izazove strah za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba ili se dovede u ponižavajući položaj.⁹⁷ Navedena odredba o ponižavajućem položaju bila je propisana

⁹⁴ Turković, Ksenija; Maršavelski, Aleksandar: *Nacrtni posebnog dijela novog Kaznenog zakona - pregled pet glava*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 17, br. 2, 2010., str. 529.

⁹⁵ Martinjak, Davorka; Filipović, Hrvoje: *Prekršajna ili kaznena odgovornost u slučaju nasilja u obitelji*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 26, br. 2, 2019., str. 628.

⁹⁶ Općinski sud u Splitu, K - 822/19, od 11.11.2016., str. 5.

⁹⁷ Škorić, Marissabell; Rittossa, Dalinda: *Nova kaznena djela nasilja u Kaznenom zakonu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 22, br. 2, 2015., str. 483 - 521.

u čl. 215 a Kaznenog zakona i oko nje postojale su brojne dvojbe u praksi. Pojedini autori smatrali su da ponižavajući položaj ne mora biti obuhvaćem krivnjom počinitelja dok su drugi smatrali da mora. Također bilo je nejasno određeno koje su to okolnosti relevantne da bi bila riječ o dovođenju člana obitelji ili bliske osobe u takav položaj. Prema Škorić i Rittossa žrtva postaje očajna, počinje gubiti osjećaj osobne vrijednosti i gubi realnu sliku o vlastitom egu. Temeljem policijske prakse smatra se da postoje određeni kriteriji razlikovanja kaznenog djela nasilničkog ponašanja u obitelji u odnosu na prekršaj. Jedan od njih je intezitet nasilničkog ponašanja koji se odnosi na količinu i težinu nasilja.⁹⁸ Također, tu su i sredstva kojima se čini kažnjiva radnja, nastale tjelesne ozljede te ozbiljnost i težina ozljeda. Ključan čimbenik je kontinuitet činjenja kaznenog djela, koji često traje dugi niz godina prije no što žrtva uopće podnese prijavu.⁹⁹

Zbog unaprjeđenja sustava zaštite žrtava nasilja u obitelji i povećanja kazni za počinitelje, 15.7.2021. godine u Hrvatskom saboru izglasane su izmjene i dopune Kaznenog i Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji¹⁰⁰ prema kojima se spolno uznemiravanje goni prema službenoj dužnosti, donesena je odredba da kazneni progon za teška kaznena djela spolnog uznemiravanja djeteta ne može zastarijeti, kaznenim djelima dodano je djelo snimke spolno eksplicitnog sadržaja te se proširuje kaznenopravna zaštita zajamčena djeci i na druge kategorije ranjivih osoba te se preciznije propisuju radnje počimjenja kaznenog djela.¹⁰¹ Zbog širenja pojma "bliska osoba" promijenjen je i Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji.

3.4. Poredbenopravna rješenja drugih zemalja

Važno je pratiti zakonodavstvo drugih zemalja u potrazi za boljim rješenjima koja se mogu implementirati u domaćoj praksi, pa ću tako u nastavku na primjeru Njemačke, Engleske i SAD-a opisati kako je u njihovim zakonodavstvima uređeno pitanje nasilja u obitelji kada se radi o zaštiti žrtava te sankcioniranju počinitelja.

⁹⁸ *Op.cit.* (bilj. 95), str. 638.

⁹⁹ *Ibid.*

¹⁰⁰ Odluka o proglašenju Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Klasa: 011-01/21-01/53, Urbroj: 71-10-01/1-21-2., Odluka o proglašenju zakona o dopuni Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, Klasa: 011-01/21-01/50 Urbroj: 71-10-01/1-21-2.

¹⁰¹ Ministarstvo pravosuđa i uprave, URL: <https://mpu.gov.hr/vijesti/izglasane-izmjene-i-dopune-kaznenog-zakona-i-zakona-o-zastiti-od-nasilja-u-obicelji/25238>, 30.8.2022.

Njemačka žrtve obiteljskog nasilja štiti kako kaznenim tako i građanskim pravom. Od prvostupajskih sudova žrtve mogu tražiti izricanje određenih mjera zabrane kao što su: zabrana ulaska u stan žrtve, zabrana približavanja žrtvi, zabrana uspostavljanja slučajnih susreta sa žrtvom te kontakta putem SMS poruka, poziva i ostale.¹⁰² Policija može i samostalno po svojoj diskrecijskoj ocjeni naložiti nasilniku napuštanje zajedničkog doma bez savjetovanja sa žrtvom. Sud može žrtvi čak osigurati i stan u kojem može trajno ili privremeno boraviti kako bi zaštitila žrtvu od opasnosti.¹⁰³ Mjere zaštite nisu taksativno nabrojene već žrtva može tražiti takvu mjeru koja odgovara njenom slučaju.¹⁰⁴ Nepoštivanje izrečenih mjera u Njemačkoj smatra se kaznenim djelom za koje se goni po službenoj dužnosti, a sankcije su prisilno provođenje mjere, novčana kazna ili disciplinski pritvor te na kraju kazna zatvora do jedne godine.¹⁰⁵

Engleska je obiteljsko nasilje uredila nizom zakona, a žrtva može tražiti nekoliko vrsta zaštitnih mjera. Te mjere su nalog o protjerivanju, zabrana uznemiravanja, formalno obećanje tuženika, zabranja približavanja i ozljeđivanja te zabrana maltretiranja.¹⁰⁶ Od 1.7.2007. godine kršenje mjere zabrane uznemiravanja proglašeno je kaznenim djelom za koje je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do 5 godina.¹⁰⁷ Za kršenje obećanja može se izdati novčana kazna ili zatvorska ili oboje. Ako se radi o kršenju mjere po zakonu iz 1997. godine Protection from Harassment Act žrtva od policije može tražiti da iskoristi svoje ovlasti i pokrene kazneni postupak jer je kršenje takve odredbe kazneno djelo.¹⁰⁸

U *SAD-u* se zaštita žrtava ostvaruje zaštitnim mjerama, no one se razlikuju od države do države pa je ovdje riječ o sustavu na razini same federacije. Neke od mjera koje se mogu donijeti protiv počinitelja su: zabranja kontaktiranja i uznemiravanja žrtve, napuštanje zajedničkog doma, predaja vatrenog oružja, materijalno pomaganje žrtvi ili otpлата kredita za zajednički dom, prepuštanje žrtvi korištenje zajedničkog osobnog vozila ili doma, plaćanje liječenja žrtvi ili popravak nanesene štete i sl.¹⁰⁹ Sud će o prijavi da je nalog prekršen održati ročište, a ako se dokaže da je do kršenja

¹⁰² Šapina, Valentina: *Zaštitne mjere propisane Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji*, Policija i sigurnost, Zagreb, vol. 25, br. 4, 2016., str. 353.

¹⁰³ *Ibid.*

¹⁰⁴ *Ibid.*

¹⁰⁵ *Ibid.*

¹⁰⁶ *Ibid.*, str. 355.

¹⁰⁷ *Ibid.*

¹⁰⁸ *Ibid.*, str. 356.

¹⁰⁹ *Ibid.*, str. 350.

došlo, odredit će kaznu za nepoštovanje suda (novčana kazna, kazna zatvora ili oboje), već ovisno o državi. *The Violence Against Women Act iz 1994.*, s izmjenama iz 1996. godine precizirao je da se nalog o zabrani izdan u bilo kojem građanskom ili kaznenom postupku jedne države SAD može izvršiti u bilo kojoj drugoj državi SAD-a.¹¹⁰

4. PRIJAVA OBITELJSKOG NASILJA

Prijavom obiteljskog nasilja započinje postupak rješavanja konkretnog slučaja. Nasilje u obitelji može prijaviti bilo koja osoba koja je kao takva ili doživjela nasilje u obitelji ili ima bilo kakva saznanja o nasilju kod npr. susjeda, prijatelja, kolega i sl. Postoje određene osobe i tijela koja obavezno po službenoj dužnosti i prema saznanjima koja imaju moraju prijaviti sumnju na nasilje u obitelji, a to su zdravstveni djelatnici, stručni djelatnici u sustavu socijalne skrbi, djelatnici u odgojno-obrazovnom sustavu, stručni djelatnici vjerskih ustanova, humanitarne i civilne organizacije koje se bave djecom i obitelji.¹¹¹ Nasilje u obitelji prijavljuje se policiji telefonom, osobno ili anonimno, državnom odvjetništvu osobno ili anonimno te centru za socijalnu skrb odnosno socijalnom radniku, na iste načine.¹¹² Ako se radi o neodgodivim slučajevima, kao što je poduzimanje mjera za otklanjanje neposredne opasnosti za život i zdravlje člana obitelji-žrtve obiteljskog nasilja, centar za socijalnu skrb postupit će po službenoj dužnosti te na zahtjev žrtve odmah istu smjestiti u sklonište ili dom za žrtve obiteljskog nasilja.¹¹³

Tijela koja postupaju u slučaju nasilja u obitelji moraju postupati hitno te se moraju pridržavati određenih načela propisanih u Protokolu o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, npr. žurno postupanje povodom nasilja, individualni pristup žrtvi, obazrivost, stručnost i nepristranost te ostala navedena u spomenutom protokolu.¹¹⁴ Veliki problem u suzbijanju nasilja u obitelji predstavlja prekasno prijavljivanje nasilja u obitelji od strane žrtve ili drugih osoba koje su došle

¹¹⁰ *Ibid.*

¹¹¹ Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, Zaključak Vlade Republike Hrvatske od 19.6.2019., Klasa: 022-03/19-07/89, Urbroj: 50301-25/05-19-4.

¹¹² Gov.hr., URL: <https://gov.hr/hr/nasilje-u-obicelji/784>, 4.9.2022.

¹¹³ *Ibid.*

¹¹⁴ Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, 2005., str. 6 - 7.

do saznanja o nasilju. Žrtve su u velikom broju slučajeva u strahu od počinitelja i njegovih budućih mogućih djela ako dođe do prijave.¹¹⁵

4.1. Postupanje policije povodom prijave obiteljskog nasilja

Žrtve nasilja u obitelji obraćaju se policijskim službenicima podnošenjem prijave neposredno nakon doživljenog nasilja odnosno za vrijeme njegova trajanja nakon čega slijedi intervencija na mjestu događaja ili prijavljivanjem nasilja izravnim dolaskom u policijsku postaju. “Zadaća policijskih službenika je dobiti odgovore na tzv. zlatna pitanja kriminalistike (što se dogodilo - radi li se o kaznenom djelu/prekršaju; gdje se dogodilo, kada se dogodilo, kako je počinjeno, zašto se dogodilo, tko je počinitelj i nad kim je počinjeno). Njima će policijski službenik utvrditi namjeru počinitelja, pripreme radnje, modalitet, intenzitet i kontinuitet radnje, sredstvo koje je upotrijebljeno za počinjenje te posljedice koje su nastupile činjenjem ili nečinjenjem. Temeljem pribavljenih obavijesti i činjenica, policijski će službenik moći identificirati bitne elemente, kojima će odrediti da li se radi o kaznenom djelu ili pak prekršaju nasilja u obitelji, pribaviti dokaze i utvrditi koje mehanizme zaštite žrtve treba poduzeti te procijeniti koje mjere treba poduzeti prema počinitelju.”¹¹⁶ Važno je da policijski službenici u svojem djelovanju postupaju sa senzibilitetom prema žrtvi uz izbjegavanje negativnih obrazaca ponašanja u vidu izražavanja osobnih stavova kojima se doprinosi sekundarnoj viktimizaciji žrtve.¹¹⁷ Bitno je osobu ne odvratiti od podnošenja prijave. Prilikom postupanja policijski službenici moraju uzeti u obzir širi kontekst događaja imajući u vidu eventualnu povijest obiteljskog nasilja te jasno razgraničiti primarnog agresora od žrtve.¹¹⁸ Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji koji je usvojila Vlada Republike Hrvatske propisuje 18 dužnosti policijskih službenika po prijavi nasilja u obitelji kao što su npr.: žuran dolazak na mjesto događaja i pružanje potrebne intervencije, prekidanje nasilničkog čina, spriječavanje nasilnika, poduzimanje radnji i mjera s ciljem trenutne zaštite žrtve, prema potrebi

¹¹⁵ *Op.cit.* (bilj. 33), 01.11.2022.

¹¹⁶ Kikić, Suzana; Martinjak, Davorka; Šoronda, Renato: *Policijsko prikupljanje obavijesti od žrtava nasilja u obitelji*, Policija i sigurnost, Zagreb, vol. 30, br. 2, 2021., str. 304.

¹¹⁷ Autonomna ženska kuća Zagreb: Izvještaj o implementaciji hrvatskog zakonodavstva vezanog uz partnersko nasilje, Zagreb, 2022., str. 17.

¹¹⁸ Stop.nasilju.com., Kratki vodič o postupanju stručnjaka/inja, URL: https://stop-nasilju.com/wp-content/uploads/2020/10/Obiteljsko-nasilje-kratki-vodi%C4%8D-o-postupanju-stru%C4%8Dnjaka_inja.pdf, str. 10, 3.1.2023.

pozvanje hitne medicinske pomoći, provođenje procjene rizika te usmeno i pismeno objašnjenje žrtvi o njenim pravima i pružanje podataka odjela za podršku žrtvama i svjedocima na sudovima i ostale.¹¹⁹

Osobno smatram da u slučaju povlačenja prijave od strane žrtve policija i dalje mora razmišljati o mogućnosti progona po službenoj dužnosti i svojim ponašanjem poticati žrtvu na podnošenje prijave. Ukoliko žrtva i unatoč tome odustane od prijave, policijski službenici moraju je obavijestiti o svim njenim pravima, dati joj do znanja da nasilje može i naknadno prijaviti te je upitati o eventualnom smještaju u sigurnu kuću.¹²⁰ “Na policijskim je službenicima da li će nasilje u konkretnom slučaju ocijeniti kao prekršaj ili kazneno djelo te shodno tome ili u prvom slučaju podnijeti otpužni prijedlog nadležnom sudu ili u drugom slučaju kaznenu prijavu nadležnom državnom odvjetništvu.”¹²¹ Važno je žrtvu upoznati sa time da ima pravo na odvjetnika, besplatnu pravnu pomoć, pravo sudjelovanja u postupku te poučiti ju o mjerama zaštite ili mjerama opreza koje se mogu odrediti prema počinitelju nasilja.¹²²

4.2. Postupanje državnog odvjetništva po prijavi obiteljskog nasilja

Državno odvjetništvo postupa u predmetima protiv počinitelja kaznenih djela za koja se goni po službenoj dužnosti ili po prijedlogu, dok u prekršajnim postupcima postupa sukladno ovlastima određenim zakonom.¹²³ Žrtve tek u manjem broju slučajeva nasilje prijavljuju direktno državnom odvjetništvu, većinom se obraćaju direktno policijskim službenicima.¹²⁴ Žrtve se javljaju odvjetništvu ukoliko su iz nekog od razloga ponukane negativnim iskustvima od ranije sa tijelima policije, te ukoliko su izrijeком prethodno informirane o mogućnosti podnošenja prijave na takav način.¹²⁵ Državno odvjetništvo na isti opisani način i sa istim senzibilitetom i pažnjom mora postupati sa žrtvom prilikom zaprimanja prijave te joj dati do znanja koje će radnje državno

¹¹⁹ Mup.gov.hr: Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, URL: https://mup.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Protokol_o_postupanju_u_slucaju_nasilja_u_obitelji-usvojila_Vlada_19_6_2019.pdf, str. 5 - 6.

¹²⁰ Kratki vodič o postupanju stručnjaka/nja; *op.cit.*, u (bilj. 118.), str. 12.

¹²¹ Ministarstvo pravosuđa, Vodič za žrtve u svjedoke kroz kazneni i prekršajni postupak, str. 19.

¹²² *Ibid.*

¹²³ Zakon o državnom odvjetništvu, Narodne novine br. 67/18, 21/22, čl. 35, st. 1 - 3.

¹²⁴ *Op.cit.* (bilj. 118), str. 12.

¹²⁵ *Ibid.*

odvjetništvo poduzeti u daljnjem tijeku postupka po prijavi za obiteljsko nasilje.¹²⁶ Žrtvi se moraju pružiti sve praktične informacije o tome što može poduzeti da bi zaštitila svoja prava. Državno odvjetništvo mjere poduzima žurno, izriče odgovarajuće mjere opreza, odnosno pokreće postupak radi određivanja istražnog zatvora za počinitelja kako bi žrtvu zaštitilo od daljnjeg nasilja.¹²⁷ Posebno je važno cijelo vrijeme trajanja postupka održavati kontakt sa žrtvom i obavijestiti je o dovršetku istraživanja i podizanju optužnice. Na početku postupka, osoba zaposlena u državnom odvjetništvu zaprima izjavu od žrtve nasilja, a ukoliko ocijeni da ista nije osnovana dužna je o tome izvijestiti ju.¹²⁸ Ukoliko žrtva i nakon toga inzistira da se izjava zaprimi ona će se uzeti na zapisnik, a dana pouka bilježi se u spis.¹²⁹ Ukoliko se prijavljuje počinitelj koji je nepoznat, državno odvjetništvo od policije traži da sazna o kome se radi.¹³⁰ Ako je počinitelj nasilja poznat, državno odvjetništvo će nakon provedenih izvida ili odmah riješiti kaznenu prijavu te pokrenuti kazneni postupak ili prijavu odbaciti.¹³¹ O odbacivanju kaznene prijave mora se odmah obavijestiti žrtva tj. oštećenik koji onda sam može poduzeti kazneni progon.¹³² Državno odvjetništvo postupa i po anonimnim kaznenim prijavama na temelju kojih postoji osnovana sumnja na počinjenje kaznenog djela.¹³³

4.3. Postupanje drugih tijela po prijavi obiteljskog nasilja

Tijelo koje također treba istaknuti su *bolnice*. Bolnice su dužne prijaviti nasilje policiji te obaviti detaljan pregled osobe-žrtve da bi se utvrdile kvalifikacije nanesenih ozljeda (čl. 7. ZZNO). Ukoliko djelatnik Hitne medicinske pomoći ili izabrani liječnik u bolnici utvrdi da su ozljede žrtvi nanesene od člana obitelji dužni su ispuniti obrazac Prijave ozljede/bolesti br. 030911 ili 03055 te prijavu voditi u posebnom protokolu i bolesničkom kartonu.¹³⁴ Takva prijava podnosi se policiji i područnom uredu HZZO-a. Ukoliko se utvrdi da je počinitelj član obitelji sa duševnim smetnjama

¹²⁶ *Op.cit.*, (bilj. 122), čl. 7.

¹²⁷ Sigurno mjesto.hr, URL: <http://www.sigurnomjesto.hr/informacije/tko-sto-radi/>, 1.2.2023.

¹²⁸ Poslovnik državnog odvjetništva, Narodne novine br. 5/2014, čl. 100., od 15.1.2014.

¹²⁹ *Ibid.*

¹³⁰ *Ibid.*, čl. 103.

¹³¹ *Ibid.*

¹³² *Ibid.*, čl. 111.

¹³³ Dorh.hr.,URL: <https://dorch.hr/hr/anonimna-kaznena-prijava>, 3.1.2022.

¹³⁴ Sigurno mjesto.hr, *op.cit.* (bilj. 127.), 01.03.2023.

ili ovisnik o alkoholu ili drogama po potrebi ga treba uputiti na liječenje ili prisilno hospitalizirati te o puštanju osobe sa liječenja obavijestiti žrtvu.¹³⁵

Centar za socijalnu skrb podnosi prijavu nasilja policiji, poduzima mjere za zaštitu žrtve, a ukoliko se radi o neposrednoj opasnosti po život žrtve, usmeno donosi rješenje o poduzimanju mjera za zaštitu života te naređuju njegovo izvršenje bez odgode.¹³⁶ Ako je počinitelj obiteljskog nasilja roditelj koji ne živi s djetetom Centar može donijeti odluku o zabrani susreta sa djetetom radi njegove sigurnosti.¹³⁷ Centri za socijalnu skrb zajedno sa žrtvom izrađuju plan njezine sigurnosti, posreduju kod ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć. Kod već pokrenutih prekršajnih ili kaznenih postupaka vode brigu o zaštiti prava djeteta te mu po potrebi imenuju skrbnika.¹³⁸

4.4. Uloga Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova

Na temelju Zakona o ravnopravnosti spolova Pravobraniteljica djeluje samostalno i neovisno.¹³⁹ U Republici Hrvatskoj dužnost Pravobraniteljice trenutno obnaša Višnja Ljubičić. Pravobraniteljica postupa po pritužbama građana koji se odnose na diskriminaciju temeljem spola, bračnog ili obiteljskog statusa i spolne orijentacije, razmatra slučajeve kršenja načela o ravnopravnosti spolova od strane tijela države uprave te jedinica lokalne i regionalne samouprave te drugih tijela s javnim ovlastima, te daje preporuke i mišljenja (čl. 19. ZORS). Pravobraniteljica može podnijeti kaznenu prijavu državnom odvjetništvu, a koja se odnosi na povredu Zakona o ravnopravnosti spolova s elementima kaznenog djela. Područja aktivnosti pravobraniteljice su široka, od obrazovanja, medija, obiteljskog nasilja, sudjelovanja u međunarodnim projektima, roditeljska skrb, obrazovanje i dr.¹⁴⁰ Ured Pravobraniteljice provodi razna istraživanja i analize koje kasnije objavljuje na svojim stranicama ili putem publikacija, pa tako i one na temu nasilja u obitelji. Tako u izvješću o radu za 2021. godinu stoji da je pravobraniteljica tijekom izvještajne

¹³⁵ *Ibid.*

¹³⁶ *Op.cit.* (bilj. 134.), 01.03.2023.

¹³⁷ Vlada Rh, Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, od 19.6.2019., str. 9.

¹³⁸ *Ibid.*

¹³⁹ Zakon o ravnopravnosti spolova, Narodne novine br. 82/08, 69/17, čl. 20.

¹⁴⁰ Prs.hr., URL: <https://www.prs.hr/cms#>, 10.9.2022.

godine uputila 1.451 odluku (418 preporuka, 312 upozorenja i 721 prijedlog) te kako se u 2021. godini nastavio, iako usporeno, rast nasilja u obitelji kaznene prirode.¹⁴¹

Ministarstvo unutarnjih poslova trenutno provodi opsežno istraživanje o nasilju u obitelji i ubojstvima unutar obitelji od 2016. godine do 2022. godine. Izvješće će biti objavljeno koncem ove godine kada bismo trebali jasnije vidjeti podatke o nasilju u obitelji i njegovo kretanje kroz godine.¹⁴²

Grafikon: Broj prijavljenih slučajeva obiteljskog nasilja u 2022.god.

Izvor: Blog volontera Nacionalnog pozivnog centra za žrtve kaznenih djela i prekršaja od 31.12.2020.¹⁴³

Ministarstvo unutarnjih poslova trenutno provodi opsežno istraživanje o nasilju u obitelji i ubojstvima unutar obitelji od 2016. godine do 2022. godine. Izvješće će biti objavljeno koncem ove godine kada bismo trebali jasnije vidjeti podatke o nasilju u obitelji i njegovo kretanje kroz godine.¹⁴⁴

¹⁴¹ *Ibid.*

¹⁴² *Ibid.*

¹⁴³ Blog volontera Nacionalnog pozivnog centra za žrtve kaznenih djela i prekršaja, dostupno na <https://podrskazrtvamaivjedocima.wordpress.com/>.

¹⁴⁴ *Ibid.*

5. PROCESNOPRAVNE MJERE PREMA POČINITELJIMA NASILJA U OBITELJI

Mjere koje se mogu izreći počiniteljima djela nasilja u obitelji su mjere opreza i zaštitne mjere. *Mjere opreza* propisuje sud po službenoj dužnosti nakon što je protiv osobe podnesen optužni prijedlog ili na prijedlog tužitelja obrazloženim rješenjem. Mjerama opreza osigurava se nazočnost okrivljenika u postupku te ga se time sprečava da čini nove prekršaje ili ometa postupak. Mjere opreza mogu se okarakterizirati kao preventivne što znali da im je svrha otkloniti buduću moguću opasnost po žrtvu obiteljskog nasilja.¹⁴⁵ Mjere opreza propisane u Prekršajnom zakonu su: 1) zabrana napuštanja boravišta bez dozvole suda, 2) zabrana posjećivanja određenog mjesta ili događaja, 3) zabrana približavanja određenoj osobi i ostvarivanja kontakta s istom, 4) zabrana obavljanja određene djelatnosti, 5) privremeno oduzimanje putne isprave te 6) privremeno oduzimanje vozačke dozvole (čl. 130. PZ). Ukoliko se radi o djelu nasilja u obitelji počinitelju se mogu zabraniti veze sa članovima obitelji. Takve se mjere mogu uvesti za cijelog prekršajnog postupka, a sud svaka 2 mjeseca od pravomoćnosti rješenja o mjerama opreza ispituje da li za istima još uvijek postoji potreba te ih po potrebi ukida (čl. 130. st. 5. PZ) Mjere opreza izvršava policija, a sud može u bilo koje doba zatražiti provedbu njihova izvršavanja. Ako se utvrdi da okrivljenik postupa protivno donesenim mjerama opreza sud ga može kazniti novčanom kaznom u iznosu do 1.320,00 eura, na koje rješenje ima pravo žalbe (čl. 132. PZ).

Zaštitne mjere propisane Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji vrsta su prekršajnopравниh sankcija koje se izriču sa svrhom sprječavanja obiteljskog nasilja, osiguravanje nužne zaštite zdravlja i sigurnosti osoba koje su izložene nasilju te otklanjanje okolnosti koje pogoduju i djeluju poticajno na novo počinjenje prekršaja (čl. 12. st. 1. ZZNO). One se prema zakonu mogu izreći samostalno (čl. 12. st. 2. ZZNO). Razlika zaštitnih mjera u odnosu na mjere opreza ogleda se u tome što ih sud može izreći i prije pokretanja prekršajnog postupka na prijedlog žrtve ili ovlaštenog tužitelja ako postoji izravna opasnost za sigurnost žrtve dok mjere opreza sud izriče nakon što je optužni prijedlog protiv počinitelja već podnesen. *Zaštitna mjera obveznog psihosocijalnog tretmana* izriče se počinitelju nasilja u obitelji radi otklanjanja njegova nasilničkog ponašanja ili ako postoji opasnost od ponavljanja nasilja. Ta mjera izriče se u trajanju od najmanje 6 mjeseci (čl. 12. ZZNO).

¹⁴⁵ Posilović, Davor; Mršić, Željko; Šantek, Marijan: *Mjere opreza u prekršajnom postupku*, Policija i sigurnost, Zagreb, vol. 22. br. 4., 2013., str. 527.

Navedena mjera provodi se u zdravstvenim ustanovama ili kod drugih pravnih i fizičkih osoba koje su specijalizirane za provođenje takvih tretmana. *Zaštitna mjera zabrane približavanja, uznemiravanja ili uhođenja žrtve* donosi se ukoliko postoji opasnost od ponavljanja počinjenja nasilja u obitelji. Takva mjera ne smije biti kraća od jednog mjeseca niti dulja od dvije godine prema čl. 16. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji. Sud određuje mjesta ili područja te razdaljinu ispod koje se počinitelj ne smije približiti žrtvi. Ovdje je veoma važna suradnja žrtve za policijom koja nadzire provedbu takve mjere, i svaka 3 mjeseca utvrđuje njenu provedbu i svrsishodnost.¹⁴⁶ *Udaljenje iz zajedničkog kućanstva* kao mjera izriče se prema počinitelju koji je nasilje počinio prema članu obitelji koji sa njime živi u zajedničkom stanu, kući ili drugom stambenom prostoru, a postoji opasnost od ponovnog počinjenja nasilja (čl. 17. st. 1. ZZNO). Takva mjera ne može se izreći na razdoblje kraće od mjesec dana niti dulje od dvije godine, a mjeru provodi i nadzire policija (čl. 17. st. 2. ZZNO). *Obvezno liječenje od ovisnosti* mjera je opreza koja se izriče počinitelju nasilja u obitelji koji je isto počinio pod utjecajem alkohola, droga ili drugih opojnih sredstava te postoji opasnost od ponavljanja nasilja. Takva mjera izriče se u cilju poboljšanja općeg zdravstvenog stanja počinitelja a povodi se u zdravstvenim ustanovama koje su specijalizirane za liječenje ovisnosti (čl. 18. ZZNO). Obvezno liječenje od ovisnosti ovisno o kliničkoj slici počinitelja može se obavljati kao izvanbolničko ili bolničko liječenje.¹⁴⁷ Ako sud nije odredio trajanje takve mjere, medicinski tim određuje trajanje koje ne može biti dulje od godine dana.¹⁴⁸ Počinitelji nasilja u obitelji dužni su poštovati izrečene mjere sukladno zakonu, a ukoliko to nije slučaj sve nadležne osobe o tome su dužni obavijestiti policiju.¹⁴⁹ Zdravstvene ustanove koje provode zaštitnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti dužne su o istim osobama voditi evidenciju.¹⁵⁰

Uz spomenute mjere postoje i *uhićenje i zadržavanje nasilnika*. Ako je osoba zatečena od strane policije u počinjenju prekršaja nasilja u obitelji ovlaštena ju je uhititi.¹⁵¹ Policija uz optužni prijedlog počinitelja dovodi sucu ili ga pušta na slobodu ukoliko više ne postoje razlozi uhićenja,

¹⁴⁶ Pravilnik o načinu provedbe zaštitnih mjera zabrane približavanja, uznemiravanja ili uhođenja žrtve nasilja u obitelji te mjere udaljenja iz zajedničkog kućanstva, Narodne novine br. 28/2019, čl. 10.

¹⁴⁷ Pravilnik o načinu provedbe zaštitne mjere obveznog liječenja od ovisnosti, Narodne novine br. 110/2018, čl. 8 - 9.

¹⁴⁸ *Ibid.*

¹⁴⁹ *Ibid.*

¹⁵⁰ *Ibid.*, čl. 12.

¹⁵¹ Gržin, Milan: *Zatjecanje kao uvjet za uhićenje u Prekršajnom pravu Republike Hrvatske*, Policija i sigurnost, Zagreb, vol. 28, br. 2, 2018., str. 218.

a najkasnije 12 sati od samog uhićenja (čl. 134. st. 3. PZ). Zadržavanje ne može trajati duže od 24 sata.¹⁵² Ako je protiv osobe izdan optužni prijedlog radi nasilja u obitelji, sud dakle može odrediti njeno zadržavanje ako postoji opasnost od njezinog bijega, ako postoji opasnost da će sakriti, uništiti ili izmijeniti tragove koji su važni za postupak ili da će ometati svjedoke.¹⁵³ Zadržavanje može trajati dok postoji razlozi radi kojeg je i određeno, ali ne dulje od 15 dana uključujući u to i vrijeme uhićenja (čl. 135. PZ). Okrivljenik ima pravo žalbe protiv rješenja kojim se određuje ili produžuje zadržavanje u roku od 48 sati (čl. 135. PZ).

5.1. Posljedice kršenja procesnopravnih mjera

U prekršajnom postupku, mjere opreza propisane u Prekršajnom zakonu izvršava policija, a o svakom postupanju počinitelja koja je protivna izrečenoj mjeri odmah obavještava sud (čl. 132. st. 2. PZ). Sud u svako doba može tražiti provjeru izvršavanja mjera opreza te zatražiti izvješće od policije (čl. 132. st. 3. PZ). Sud okrivljenika koji postupava protivno mjeri opreza, ne izvršava je ili je djelomično izvršava može kazniti novčanom kaznom u iznosu od 1.320,00 eura, a ta ista novčana kazna ne utječe na prekršajnopravnu sankciju koja će se eventualno izreći za počinjeni prekršaj (čl. 132. st. 5. PZ). Kada govorimo o kršenju zaštitnih mjera, članak 24. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji propisuje da se počinitelj koji ne poštuje izrečene mu zaštitne mjere može kazniti novčanom kaznom u iznosu najmanje 390,00 eura ili kaznom zatvora u trajanju od najmanje 10 dana. Ukoliko u kaznenom postupku okrivljenik počne kršiti izrečene mu mjere opreza tada će se one odmah zamijeniti istražnim zatvorom (čl. 98. st. 1. ZKP), a kršenje mjera koji su počinitelju propisane kao samostalne predstavlja kazneno djelo prema čl. 311. st. 3. KZ-a.

Izvršavanje prekršajnopravnih sankcija koje se izriču počiniteljima nasilja u obitelji prati Povjerenstvo za praćenje i unaprjeđenje rada tijela kaznenog i prekršajnog postupka te izvršavanja sankcija vezanih za zaštitu od nasilja u obitelji koje je osnovano pri ministarstvu pravosuđa. (čl. 21. ZZNO). Njegova važnost ogleda se u tome što na temelju prikupljenih izvješća može predložiti strože kazne za kršenje mjera opreza i zaštitnih mjera.

¹⁵² *Ibid.*

¹⁵³ Mittermayer, Oliver: *Institut zadržavanja - Primjena u istražnom centru Županijskog suda u Zagrebu u 2007.*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 15., br. 1, 2008., str. 115.

Službena izjava pučke pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za Jutarnji list od dana 24.8.2022. govori u prilog tome da je kršenje mjera opreza i zaštitnih mjera u Republici Hrvatskoj danas slabo sankcionirano. Ona kaže: *“Kršenje mjera opreza i zaštitnih mjera treba pratiti odgovarajuća sankcija te se kontinuirano zalažem za strože kažnjavanje počinitelja koji se ne pridržavaju izrečenih zaštitnih mjera iz Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, dok je u odnosu na kršenje mjera opreza potrebno uspostaviti odgovarajuću prekršajnu sankciju”*.¹⁵⁴ Osobito se problematičnom pokazala praksa provjeravanja izrečenih mjera opreza koja se je vršila na temelju razgovora sa žrtvom umjesto s počiniteljem. Pravobraniteljica smatra da bi naglasak kod provjera o kršenju izrečenih mjera uvijek trebao biti na počinitelju i na njegovom socijalnom okruženju, njegovoj bližoj i daljoj rodbini i prijateljima, a samo alternativno i uz njenu izričitu suglasnost na žrtvi. 2021. godine došlo je do izmjena Pravilnika kojima se uređuje provjeravanje izvršenja pojedinih vrsta izrečenih mjera kojim se provjera proširila i na osobu kojoj je mjera izrečena te druge osobe koje mogu imati saznanja o kršenju izrečene mjere.¹⁵⁵

6. PREKRŠAJNI POSTUPAK OBITELJSKOG NASILJA PRED SUDOVIMA U RH

Sudovi su tijela koja u slučaju nasilja u obitelji vode prekršajni ili kazneni postupak. Suci prekršajnih sudova osiguravaju prihvata osumnjičenika radi zadržavanja u prekršajnom postupku, ispituju osumnjičenu osobu, omogućuju ispitivanje žrtve odvojeno od počinitelja te osiguravaju njenu zaštitu prilikom ulaska na sud u suradnji sa policijom.¹⁵⁶ Tijekom trajanja postupka sudovi daju obavijest žrtvi o tijeku i ishodu postupka te su žrtvi dužni dati presliku pravomoćnog rješenja o počinjenom prekršaju. Sudovi žrtvu moraju upoznati sa njezinim pravima, a ukoliko se utvrdi da je stranka neuka mora se istoj omogućiti da na pravilan način bude izvještana o svojim pravima.¹⁵⁷ Sudovi vode evidenciju o izrečenim zaštitnim mjerama. Sud kao prekršajnopravnu sankciju počinitelju u postupku može izreći zaštitne mjere, novčanu kaznu ili kaznu zatvora. Prilikom

¹⁵⁴ Prs.hr., URL: <https://www.prs.hr/cms/post/778>, Zagreb, 8.9.2022.

¹⁵⁵ Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu izvršavanja mjera opreza, Narodne novine br. 73/21.

¹⁵⁶ *Ibid.*

¹⁵⁷ *Ibid.*, str. 16.

izricanja zaštitnih mjera sud pazi na načelo razmjernosti (čl. 51 a. PZ). Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji propisuje da sud može zaštitne mjere prema počinitelju obiteljskog nasilja donijeti i prije pokretanja postupka i to na zahtjev žrtve ili druge za to ovlaštene osobe ukoliko se radi o neposrednoj ugrozi za život žrtve ili članova njezine obitelji (čl.14. ZZNO). Takvu odluku Sud donosi odmah, a najkasnije u roku od 24 sata od podnesenog prijedloga. Takva se odluka odmah prosljeđuje policiji radi provedbe mjera zaštite. Sud može ukinuti odluku o izrečenim mjerama ukoliko žrtva ili druga ovlaštena osoba u roku od 8 dana ne podnese optužni prijedlog.¹⁵⁸

Pravosudnim tijelima u Republici Hrvatskoj cilj je zaštita žrtve korištenjem svih zakonskih mogućnosti propisanih pozitivnim propisima te omogućavanje sudske zaštite psihofizičkog integriteta žrtava i temeljnog prava na život bez nasilja. Sudovi i državno odvjetništvo postupke nasilja u obitelji moraju voditi žurno, ako se radi o zaštiti djeteta, sud pred kojim se vodi postupak mora obavijestiti nadležni centar za socijalnu skrb o svim poduzetim mjerama u postupku te pravomoćnosti donesenih odluka, žrtvu poučiti o svim njenim pravima i dostaviti joj presliku pravomoćnog rješenja. Dužni su voditi evidencije o izrečenim mjerama zaštite, osiguravaju prihvat okrivljenika radi zadržavanja te omogućuju davanje iskaza žrtve odvojeno od okrivljenika.¹⁵⁹ O slučajevima nasilja u obitelji u Republici Hrvatskoj rješavaju općinski prekršajni sudovi, ako je djelo nasilja okarakterizirano kao prekršaj. U drugom stupnju odlučuje Visoki prekršajni sud. Sudski postupci nasilja u obitelji vode se kao žurni postupci (čl. 221. PZ). Postupak se pokreće izdavanjem prekršajnog naloga ili optužnog prijedloga ovlaštenog tužitelja (čl. 160. PZ). U slučaju nasilja u obitelji ovlašteni tužitelj je većinom policija. Ako policija uhiti počinitelja, postupak je žurni i sud počinitelja mora ispitati u roku od 24 sata od uhićenja (čl. 13. st. 3. PZ). U slučajevima priznanja okrivljenika, žrtve i svjedoci ne ispituju se i donosi se sudska odluka. Nakon što sud zaprimi optužni prijedlog provjerava svoju nadležnost te zakazuje glavnu raspravu koja traje dok se ne ispituju svi svjedoci i ostale osobe za koje sud smatra da moraju biti ispitane te dok se ne izvedu svi dokazi.

Do završetka dokaznog postupka tužitelj može izmijeniti ili podnijeti novi optužni prijedlog ako je vezan za događaj koji je predmet same optužbe ili je s njim usko povezan. Za sve vrijeme vođenja rasprave piše se zapisnik, a oštećenici imaju pravu uvida u spis i dobivanje njegovih

¹⁵⁸ *Ibid.*, čl. 14. st. 4.

¹⁵⁹ *Ibid.*, str. 8.

preslika (čl. 169. st. 1. PZ). Kada je glavna rasprava završena sudac donosi presudu koja se u slučajevima nasilja u obitelji uvijek dostavlja i oštećeniku (čl. 184. st. 4. PZ). Stranke žalbom mogu presudu pobijati na četiri načina: 1) zbog bitne povrede odredbi prekršajnog postupka, 2) povrede materijalnog prekršajnog prava, 3) pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja te 4) odluke o prekršajnopравnim sankcijama, oduzimanju imovinske koristi, oduzimanju predmeta, troškovima postupka te imovinskopravnog zahtjeva (čl. 184. PZ).

Valja spomenuti kako u praksi u određenom broju slučajeva nasilja u obitelji dolazi do problematike dvostrukog uhićenja, kako počinitelja tako i žrtve. Žrtva koja je verbalno izvrijeđala svog počinitelja može biti procesuirana i odgovarati, pored zlostavljača koji ju je pretukao.¹⁶⁰ Policija najčešće ostavlja sucima i liječnicima određivanje primarnog agresora od žrtve te utvrđivanje obrambenih ozljeda te su kao rezultat toga mnoge žrtve suočene sa optužbama i kažnjavanjem jer se brane od napada.¹⁶¹ Republika Hrvatska nije propisala obvezno uhićenje kod kaznenih djela i prekršaja nasilja u obitelji već policija može slobodno prema diskrecijskom modelu odlučiti o uhićenju u konkretnom slučaju uzimajući u obzir okolnosti konkretnog slučaja.¹⁶² Sudska praksa pokazuje da se u nekim slučajevima u prekršajnom postupku sudi za neke vrlo ozbiljne napade na tjelesni integritet osobe uslijed čega se postavlja pitanje da li Republika Hrvatska svojim žrtvama uopće pruža pravilnu zaštitu sukladno Konvenciji o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda. I dalje postoji bojazan da će prekršajni sudovi podvoditi činjenične opise kaznenih djela pod prekršaje i time onemogućiti svojim pravomoćnim presudama da se počiniteljima nasilja u obitelji sudi u kaznenom postupku i za teška kaznena djela.

¹⁶⁰ Bonačić, Marin; Filipović, Hrvoje: *Istraživanje o dvostrukim uhićenjima kod prekršaja nasilja u obitelji*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, Zagreb, vol. 29., br. 2, 2022., str. 261.

¹⁶¹ *Ibid.*

¹⁶² *Ibid.*, str. 255.

7. MANJKAVOSTI PRAVNOG SUSTAVA ZAŠTITE ŽRTAVA I BUDUĆE MJERE POBOLJŠANJA

Nasilje u obitelji globalni je i gorući problem u društvu. Sustav nema osigurane rane mjere prevencije nasilja i dugotrajne resocijalizacije počinitelja.

“Počinitelji se isključivo kažnjavaju novčanim kaznama ili blažim uvjetnim kaznama zatvora te ih se nakon toga vraća kući. Žrtve se na taj način u startu odvrća od prijave nasilja te je jasno da nemaju povjerenje u pravosuđe. Kod nasilja u obitelji vrlo je rijetko da se radi o samo jednoj vrsti nasilja. Obično se radi kombinaciji fizičkog i psihičkog nasilja, a psihičko se kao i ekonomsko vrlo teško prepoznaje i sankcionira”.¹⁶³ Nasilje u obitelji ne može se riješiti samo kaznama i kažnjavanjem već je potrebno ispunjenje mnogih drugih preduvjeta. Još jedan problem pri zaštiti žrtava jesu skloništa. U 2019. godini još uvijek u 6 županija Republike Hrvatske nije postojalo niti jedno sklonište, a sredstva kojim Vlada pomaže u njihovu radu mogla bi biti i puno izdašnija.¹⁶⁴ Kao problem javlja se i nepostojanje financijske neovisnosti žrtve. Ovdje ponajviše mislim na žene i djecu, u kojem slučaju se iste u puno manjoj mjeri odluče prijaviti nasilje. Otežavajuća okolnost su društveni stereotipi kao npr. sama je kriva što trpi nasilje, to je njen izbor i sl., kao i pomalo patrijarhalni svetonazor zbog kojeg žrtve umjesto podrške često bivaju osuđivane i stigmatizirane.

Prema istraživanju Autonomne ženske kuće Zagreb i deset drugih nevladinih organizacija za pomoć ženama, utvrđeno je kako se više od 54 % žena koje odluče prvi puta prijaviti nasilje, isto trpe duži niz godina.¹⁶⁵ Velik se broj žena žrtava nažalost odluči vratiti nasilniku, što radi njegovih obećanja kako će se promijeniti, što zbog financijske situacije, što zbog nepovjerenja u sustav ili drugih razloga. Nasilje u obitelji ne prestaje napuštanjem nasilnika, zapravo se nakon toga tek pojačava opasnost za žrtvu iz razloga gubljenja moći nasilnika. U 2019. godini prema podacima MUP-a ubijeno je 13 žena, od kojih 11 od strane svojih partnera ili bliskih članova obitelji.¹⁶⁶

¹⁶³Zaštita.info.hr.: Izjava pučke pravobraniteljice, URL: <https://zastita.info/hr/novosti/visnja-ljubcic-nasilje-u-obitelji-je-cesto-skriveno-nevidljivo-i-zbog.31310.html>, 10.9.2022.

¹⁶⁴ *Ibid.*

¹⁶⁵ Autonomna ženska kuća Zagreb, URL: <https://azkz.hr/aktivnosti/istrazivanja/>, 10.9.2022.

¹⁶⁶ Mup.gov.hr., URL: <https://mup.gov.hr/vijesti/nacionalni-dan-borbe-protiv-nasilja-nad-zenama-288924/288924>, 11.9.2022.

Tomašić i dr. protiv Hrvatske prva je presuda protiv RH kaznenom postupku na području obiteljskog nasilja kojom je ESLJP utvrdio materijalnoppravnu povredu čl. 2 Konvencije o zaštiti ljudskih prava radi neadekvatne zaštite žrtve.¹⁶⁷ Glavni prigovor Suda bio je usmjeren na manjkavosti nacionalnog sustava zaštite života ljudi od postupaka kriminalaca i samo postupanje prema istima.¹⁶⁸ Propust je utvrđen i u smislu da žrtvama nasilja u konkretnom slučaju nije pružena policijska zaštita koja je bilo prijeko potrebna.¹⁶⁹ Ministar pravosuđa i uprave Ivan Malenica nedavno je najavio niz zakonskih izmjena kojim će se sagledati svi elementi nasilja u obitelji i nasilja protiv žena te revidirati sankcije za počinitelje, uz osnivanje interdisciplinarnе radne skupine.¹⁷⁰ Najavljeno je specijaliziranje sudaca i sutkinja u predmetima nasilja u obitelji te nasilja nad ženama kao i širenje mreže podrške žrtvama kaznenih djela nasilja u još 10 hrvatskih gradova. Poznato je da će doći do izmjena Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, Kaznenog i Zakona o kaznenom postupku te da će se raditi na promjeni odnosa svih tijela uključenih u borbu protiv nasilja u odnosu na žrtvu odnosno do promjene kako ta ista tijela doživljavaju žrtvu.¹⁷¹ Ministarstvo je najavilo otvaranje 15 obiteljskih odjela na općinskim sudovima i skori završetak Očevidnika počinitelja kaznenih djela i prekršaja iz područja nasilja u obitelji.¹⁷² Mnogi zlostavljači su recidivisti što znači da su kazne preblage i ne odvraćaju od nasilničkog ponašanja. Zbog upravo navedenoga mišljenja sam da je potrebno povećati zakonske minimume i maksimume kazni za počinitelje obiteljskog nasilja čime bi se slala jasnija poruka o nultoj toleranciji na nasilje, a počinitelje puno učinkovitije odvraćalo od počinjenja djela.

7.1. Obiteljsko nasilje u vrijeme pandemije Korona virusa u Hrvatskoj

U ovom trenutku u Republici Hrvatskoj ne postoji dovoljan broj radova i izvješća iz kojih bi se sa sigurnošću moglo utvrditi da li je zaista u vrijeme izolacije i potresa koji je 20.3.2020. godine

¹⁶⁷ Batistić Kos, Vesna: *Zaštita prava na život s posebnim naglaskom na preventivnu dimenziju zaštite - slučaj Branko Tomašić i drugi protiv Hrvatske*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 16, br. 1, 2009., str. 165.

¹⁶⁸ *Ibid.*

¹⁶⁹ *Ibid.*, str. 695.

¹⁷⁰ Vlada.gov.hr., URL: <https://vlada.gov.hr/vijesti/malenica-do-kraja-godine-u-proceduru-ce-paket-zakonskih-izmjena-u-borbi-protiv-nasilja-u-obicelji-i-pre-ma-zenama/36029>, 10.9.2022.

¹⁷¹ *Ibid.*

¹⁷² *Ibid.*

pogodio grad Zagreb i okolice došlo do povećanja broja slučajeva nasilja u obitelji. Svi podaci koji se trenutno mogu naći su oni objavljeni sa službene stranice Ministarstva unutarnjih poslova i Državnog zavoda za statistiku.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku o prekršajima za nasilničko ponašanje u obitelji broj okrivljenih punoljetnih osoba iznosio je kroz godine: 12.429 u 2016. god., 12.589 u 2017. god., 10.636 u 2018. god., 9.551 u 2019. god., 8.036 u 2020. god., što upućuje na kontinuirani trend pada u zadnjih pet godina. Sveukupno gledano, analizirani podaci ukazuju na blagi pad broja prekršajnih prijava za obiteljsko nasilje od 2019. do 2021. godine, što se uklapa u duži trend blagog pada unatrag nekoliko godina.¹⁷³ U promatranom razdoblju od 2019. god do 2021. god, godina s najvećim brojem prekršajnih prijava u jednom danu bila 2019., i to s 33 prijave 4. svibnja. Sve upućuje na to da razdoblje lockdowna u Hrvatskoj nije donijelo značajne izmjene u smislu povećanja ili smanjenja broja prekršajnih prijava obiteljskog nasilja u tom periodu.¹⁷⁴

Većina djela obiteljskog nasilja za vrijeme pandemije bila su okarakterizirana kao kaznena djela, a u posljednje dvije godine broj ubojstava žena porastao je za 50 % u dva parametra i to u broju ukupno ubijenih žena te u broju žena ubijenih od strane svojim intimnih partnera.¹⁷⁵ Ograničavanje kretanja i izolacija dovelo je do toga da su žrtve doslovno bile zatočene u kućama/stanovima sa nasilnicima i izložene zlostavljanju. U 2019. godini zabilježeno 90 kaznenih prijava obiteljskog nasilja, u 2020. godini 131, a u 2021. godini 143 kaznene prijave.¹⁷⁶ Zbog nedovoljno provedenih istraživanja ne može se sa sigurnošću reći da li je to povezano sa izolacijom ili se povećao trend prijava nasilja. “Prema izvješću Pravobraniteljice broj prekršaja nasilja u obitelji u 2020. godini je 9888, odnosno za 7,4 % manje u usporedbi s 2019. godinom, kada je bilo 10.674 oštećenih. Međutim, taj pad i manji broj žrtava pripisuje se činjenici što su neka obilježja nasilja iz prekršajne prešla u kaznenu zonu odgovornosti. Prema spolu, u 2020. godini 6.270 žrtava je ženskog spola, a u 2019. godini bilo ih je 6.929. U 2020. godini 3.618 oštećenih bilo je muškog spola, a godinu ranije njih 3.745.”¹⁷⁷ Prema pokazateljima u prvih osam mjeseci 2021. godine uočeno je smanjenje ukupnog broja slučajeva nasilja u obitelji za 16,7 % u odnosu na isto razdoblje lani, no istodobno je povećan broj kaznenih djela iz područja nasilja u obitelji za 14,7 % u odnosu na prethodnu

¹⁷³ *Op.cit.* (bilj. 1), str. 1054.

¹⁷⁴ *Ibid.*

¹⁷⁵ IUSINFO.hr., URL: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/49552>, 15.9.2022.

¹⁷⁶ *Op.cit.* (bilj. 183), str. 1053.

¹⁷⁷ Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, Izvješće o radu za 2021. od 11.9.2022.

godinu.¹⁷⁸ U izvješću pravobraniteljice stoji kako zakoni u svojim odredbama ne prepoznaju nasilje prema ženama kao rodno utemeljeno ili ga ne kriminaliziraju ili ne određuju gonjenje po službenoj dužnosti ili ne pružaju zaštitu svim žrtvama ili u konačnici ne pružaju stvarnu zaštitu žrtvama, a što je u pojedinim slučajevima rezultiralo i femicidom.¹⁷⁹ Rast broja kaznenih prijava za obiteljsko nasilje kroz proteklo razdoblje nije dokaz sve učestalijeg činjenja kaznenih djela obiteljskog nasilja posebno ne pod utjecajem izolacije, već prije rezultat normativnih izmjena, anticipirajuće prakse policijskih tijela, a moguće i veće senzibiliziranosti policije, javnosti, ali i žrtava obiteljskog nasilja uslijed čega dolazi do rasta prijava nasilja u obitelji.¹⁸⁰

8. ZAKLJUČAK

Nasilje u obitelji veliki je problem te je za njegovo uspješno sprječavanje i zaštitu žrtava nije dovoljno samo propisivanje zakona već suradnja svih institucija i žrtava koje prvenstveno moraju htjeti zaštitu. Uspoređujući hrvatsko zakonodavstvo sa zakonodavstvom ostalim zemalja vidljivo je da postoje različiti mehanizmi zaštite žrtava te da su rješenja komparativnih zemalja mnogo stroža nego kod nas. Moramo se zapitati zašto uopće dolazi do obiteljskog nasilja, i što društvo zajedno sa svojim institucijama mora poduzeti da bi se otklonili uzroci koji dovode do toga. Trebamo prvenstveno krenuti od obitelji u kojoj započinje formiranje ličnosti. Zakonska regulativa bez senzibiliziranja javnosti ne može doprinijeti sprječavanju nasilja. Žrtve su sve manje sklone prijavljivati lakše oblike nasilja te zaštitu traže ili se za nasilje sazna tek onda ono sadrži elemente kaznenog djela.

Postoji više stupova na kojima je potrebno graditi učinkovitu politiku suzbijanja obiteljskog nasilja. Na razini primarne prevencije neophodno je uspostaviti mehanizme stručnog i dugotrajnog psihoterapijskog rada s obiteljima kod kojih je zbog konfliktnih odnosa prisutan rizik od pojave nasilja, kao i rada s počiniteljima u cilju njihove društvene reintegracije. Istovremeno, na represivnoj razini, bitna je uspostava strože politike kažnjavanja počinitelja nasilja u obitelji i

¹⁷⁸ *Ibid.*

¹⁷⁹ *Loc.cit.*, (bilj. 177).

¹⁸⁰ *Op.cit.* (bilj. 183), str. 1064.

drugih oblika nasilja, redovito usavršavanje sudaca/kinja i državnih odvjetnika/ca i njihovu specijalizaciju za obiteljsko nasilje, jačanje resorne suradnje, osobito između policije i državnog odvjetništva u slučajevima nasilja u obitelji i nasilja prema ženama. Propisi koji reguliraju suzbijanje rodno utemeljenog nasilja i jačaju zaštitu žrtava konstantno se usavršavaju, međutim, svakako je ključna pravilna primjena postojećih propisa i nužno razumijevanje od strane svih dionika i javnosti. Jasno razgraničenje između prekršaja nasilja u obitelji od kaznenog djela, strože kazne za počinitelje nasilja, jačanje prava žrtava, jače preventivne mjere, edukacija mladih kroz školovanje te stručnjaka o obiteljskom nasilju, povećanje sredstava za financiranje sigurnih kuća i skloništa ono je na čemu trebamo raditi.

Što mi ostali kao obični građani možemo napraviti? Ne smijemo šutjeti, ne smijemo se praviti da ne vidimo i da se to nas ne tiče, već trebamo bilo kakve sumnje prijavljivati kako bi se spriječilo daljnje nasilje. Smatram da trebamo mijenjati sustav, a i mi se kao društvo moramo promijeniti. U suprotnom nećemo pričati samo o slučaju ubojstava u Gospiću, Novskoj, Splitu, već će lista gradova, nažalost, biti puno duža.¹⁸¹

¹⁸¹ Jutarnji.hr., URL: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/prijetio-joj-je-i-uhodio-je-nisu-ga-pritvorili-susjedi-neki-dan-mi-je-rekla-da-joj-ne-da-mira-15241679>, 11.10.2022.

LITERATURA

1. Ajduković, Marina; Pavleković, Gordana: *Nasilje nad ženom u obitelji, 2. dopunjeno izdanje*, Društvo za psihološku pomoć, Zagreb, 2004., str. 117 – 120,
2. Ajduković, Dean; Ajduković, Marina: *Nasilje u obitelji: Što zdravstveni djelatnici mogu učiniti*; *Medicina fluminensis*, Zagreb, 2010., vol. 46, br. 3, 292 – 299,
3. Batistić Kos, Vesna: *Zaštita prava na život s posebnim naglaskom na preventivnu dimenziju zaštite- slučaj Branko Tomašić i drugi protiv Hrvatske*, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, Zagreb, 2009., vol. 16, br. 1, str. 147 - 178,
4. Batistić Kos, Vesna: *Mjerila Europskog suda za ljudska prava za učinkovitu istragu zlostavljanja motiviranog rasnom diskriminacijom*: *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, Zagreb, 2008., vol. 15, br. 1, str. 55 – 85,
5. Bonačić, Marin; Filipović, Hrvoje: *Istraživanje o dvostrukim uhićenjima kod prekršaja nasilja u obitelji*, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, Zagreb, 2022., vol. 29., br. 2, str. 247 – 285,
6. Darija, Željko: *Procjena prvih deset godina Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama: Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, Zagreb, 2011., vol. 28., br. 2, str. 381 - 404,
7. Dimitrijević, Sandra; Janeš, Dunja; Miljuš, Matea: *Pravna regulativa obiteljskog nasilja i neosjetljivost institucijaprema ženama žrtvama nasilja*: Pravni fakultet u Zagrebu, 2015., Rad nagrađen Rektorovom nagradom,
8. Dodaj, Arta; Sesar, Kristina: *Čimbenici rizika za nasilje u partnerskim vezama*, *Socijalna psihijatrija*, Zagreb, 2014., vol. 42, br. 3, str. 162 - 171,
9. Dundović, Darko: *Ubojstva intimnih partnera i alkohol*, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, Zagreb, 2008., vol. 15, br .1, str. 177 - 203,
10. Gelles, Richard: *Violence in the Family: A Review of research in the Seventies*, *Journal of marriage and the Family*, 1980., br. 4, str. 873 - 885,
11. Getoš Kalac, Anna-Maria; Šprem Petra: *Obiteljsko nasilje u doba pandemije, Preliminarni rezultati kriminološke analize*, *Zbornik Pravnog Fakulteta u Zagrebu*, Zagreb, 2022., vol. 72, br. 4, str. 1037 -1073,

12. Grozdanić, Velinka; Škorić, Marisabell; Vinja, Ines: *Nasilje u obitelji u svjetlu promjena Kaznenog zakona*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, 2010., vol. 17, br. 2, str. 669 – 698,
13. Gržin, Milan: *Zatjecanje kao uvjet za uhićenje u Prekršajnom pravu Republike Hrvatske*, Policija i sigurnost, Zagreb, 2018., vol. 28, br. 2, str. 669 - 698,
14. Janković, Josip; Žilić, Marija: *Nasilje*, Socijalne teme, Zagreb, 2016., br. 4, str. 67 - 87,
15. Karas Ivičević, Elizabeta; Kos, Damir: *Primjena načela ne bis in idem u Hrvatskom kaznenom pravu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, 2012., vol. 19., br. 2, str. 555 - 584,
16. Kikić, Suzana; Martinjak, Davorka; Šoronda, Renato: *Policijsko prikupljanje obavijesti od žrtava nasilja u obitelji*, Policija i sigurnost, Zagreb, 2021., vol. 30, br. 2, str. 295 - 310,
17. Martinjak, Davorka; Filipović, Hrvoje: *Prekršajna ili kaznena odgovornost u slučaju nasilja u obitelji*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, Zagreb, 2019., vol. 26, br. 2, str. 621 – 653,
18. Martinović, Igor: Skup Annales Pilar, *Kaznenopravni aspekti obiteljskog nasilja*, Zagreb, 2010., str. 1 - 20,
19. Mittermayer, Oliver: *Institut zadržavanja-Primjena u istražnom centru Županijskog suda u Zagrebu u 2007.*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, 2008., vol. 15, br. 1, str. 107- 141,
20. Ogresta, Jelena; Rimac, Ivan; Ajduković, Marina; Skokandić, Lea: *Analiza obilježja prijavljenih događaja nasilja nad djecom u obitelji evidentiranih u centrima za socijalnu skrb*, Ljetopis socijalnog rada, Zagreb, 2012., br. 19, str. 439 - 477,
21. Omejec, Jasna: *Zabrana diskriminacije u praksi Europskog suda za ljudska prava*, Zbornik Pravnog Fakulteta u Zagrebu, Zagreb, 2009., vol. 59, br.5, str. 873 – 979,
22. Oset, Snježana: *Prekršajnopravna zaštita od nasilja u obitelji*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, 2014., vol. 21., br. 2, str. 579 - 618,
23. Pleić, Marija; Budimlić, Tea: *Mjere opreza u kaznenom postupku – prijepori oko samostalne opstojnosti*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, Zagreb, 2021., vol. 28, br. 2, str. 271 - 301,
24. Posilović, Davor; Mršić, Davor; Šantek, Marijan: *Mjere opreza u prekršajnom postupku*, Policija i sigurnost, Zagreb, 2013., vol. 22. br. 4., str. 526 - 540,

25. Savić, Dean; Glavina, Ivana; Tadić, Jure: *Dostupnost oružja i broja ubojstava*, Policija i sigurnost, Zagreb., 2011., br. 3., str. 380 - 399,
26. Sesar, Kristina; Dodaj, Arta: *Čimbenici rizika za nasilje u partnerskim vezama*, Socijalna psihijatrija, 2014., vol. 42, br. 3, str. 162 - 171,
27. Šapina, Valentina: *Zaštitne mjere propisane Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji čija provedba je u nadležnosti policije-razlozi neprihvatanja od strane prekršajnih sudova*, Policija i sigurnost, Zagreb, 2016., vol. 25, br. 4., str. 340 - 369,
28. Šarin, Duška: *Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kroz odnos Europskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda Republike Hrvatske na primjeru zaštite ljudskog prava na pristup sudu*, Pravni vjesnik, Zagreb, 2014., vol. 30, br. 3 - 4, str. 77-100,
29. Škavić, Josip; Zečević, Dušan; Strinović, Davor; Kubat, Milovan; Petrovečki, Vedrana; Čadež, Josip; Gusić, Stjepan; Mayer, Davor: *Vještačenje težine tjelesnih ozljeda u kaznenom postupku*, Medix, br. 51, 2003., str. 80 - 82,
30. Škorić, Marissabell; Rittosa, Dalinda: *Nova kaznena djela nasilja u Kaznenom zakonu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, 2015., vol. 22, br. 2, str.483 - 521,
31. Škorić, Marissabell: *Obiteljsko nasilje u praksi Europskog suda za ljudska prava s posebnim osvrtom na presude Europskog suda za ljudska prava*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, Zagreb, 2018., vol. 25, br. 2, str. 387 - 415,
32. Turković, Ksenija; Herceg, Franka Viljac: *Učinkovita istraga povreda prava zajamčenih Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, Zagreb, 2019., vol. 26, br. 2, str. 265 -290,
33. Turković, Ksenija; Maršavelski, Aleksandar: *Nacrt posebnog dijela novog Kaznenog zakona - pregled pet glava*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, 2010., vol. 17, br. 2, str. 503 - 551.

Pravni izvori

1. *Deklaracija UN-a o uklanjanju nasilja nad ženama* iz 1993., Rezolucija br. 48/104,
2. *Direktiva 2012/29/EU Europskog parlamenta i vijeća od 25.10.2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP*,

3. *Kazneni zakon*, Narodne novine br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21,
4. *Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, Međunarodni ugovor br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 09/05, 1/06, 2/10, 13/17,
5. *Konvencija UN-a o ukidanju svih oblika diskriminacije žena iz 1979.*, Službeni list SFRJ br. 11/81, Narodne novine, Međunarodni ugovor br. 12/1993, 15/2003,
6. *Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017-2022.*,
7. *Obiteljski zakon*, Narodne novine br. 103/15, 98/19, 47/20,
8. *Odluka o donošenju Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji*, Narodne novine br. 96/17,
9. *Odluka o proglašenju Zakona o dopuni Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji*, Klasa: 011-1/21-01/50, Urbroj: 71-10-01/1-21-2,
10. *Odluka o proglašenju Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona*, Klasa: 011-01/15-01/41, Urbroj: 71-05-03/1-15-2,
11. *Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske*, br. U-III-2182/2014, Narodne novine br. 108/14,
12. *Općinski sud u Splitu*, Odluka br. K-822/19 od 11.11.2016,
13. *Poslovnik državnog odvjetništva*, Narodne novine 5/2014, od 15.1.2014,
14. *Pravilnik o načinu provedbe zaštitne mjere obveznog liječenja od ovisnosti*, Narodne novine br. 110/2018,
15. *Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu izvršavanja mjera opreza*, Narodne novine br. 73/21,
16. *Pravilnik o načinu provedbe zaštitnih mjera zabrane približavanja, uznemiravanja ili uhoda zrtve nasilja u obitelji te mjere udaljenja iz zajedničkog kućanstva*, Narodne novine br. 28/2019,
17. *Prekršajni zakon*, Narodne novine br. 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18,
18. *Presuda Bevacqua i S. protiv Bugarske*, zahtjev br. 71127/01 od 12.6.2008,
19. *Presuda Eremija i dr. protiv Mađarske*, zahtjev br. 3564/11 od 28.3.2013,
20. *Presuda Kontrova protiv Slovačke*, zahtjev br. 7510/04 od 31.5.2007,
21. *Presuda Opuz protiv Turske*, zahtjev br. 3401/02 od 09.6.2009,
22. *Prijedlog Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji*, Vlada RH, Zagreb., srpanj, 2015,

23. *Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji*, Klasa: 555-03/18-01/2, Urbroj: 519-04-2-2-2/5-19, 88., od 19.6.2019,
24. *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*, Narodne novine br. 70/18,
25. *Ustav Republike Hrvatske*, Narodne novine br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 75/10, 05/14,
26. *Zakon o državnom odvjetništvu*, Narodne novine br. 67/18, 21/22,
27. *Zakon o izmjenama Prekršajnog zakona*, Narodne novine br. 114/22,
28. *Zakon o kaznenom postupku*, Narodne novine br. 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 130/20, 80/22,
29. *Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela*, Narodne novine br. 80/08, 27/11,
30. *Zakon o policijskim poslovima i ovlastima*, Narodne novine br. 76/09, 92/14, 70/19,
31. *Zakon o potvrđivanju Europske konvencije o dječjim pravima*, Narodne novine br. 1/2010,
32. *Zakon o potvrđivanju Europske konvencije o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom*, Narodne novine br. 06/2007,
33. *Zakon o potvrđivanju Fakultativnog protokola uz Konvenciju*, Narodne novine br. 03/2001,
34. *Zakon o potvrđivanju Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji*, Narodne novine br. 3/18,
35. *Zakon o ravnopravnosti spolova*, Narodne novine br. 82/08, 69/17,
36. *Zakon o suzbijanju diskriminacije*, Narodne novine br. 85/08, 112/12,
37. *Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji*, Narodne novine br. 70/17, 126/19, 84/21,
38. *Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji*, Narodne novine br. 70/17, 126/19, 84/21,
39. *Zakon o zaštiti svjedoka*, Narodne novine br. 163/03, 18/11, 73/17,
40. *Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola*, Narodne novine br. 92/14, 98/19.

Ostali izvori

1. Autonomna ženska kuća Zagreb: *Izveštaj o implementaciji hrvatskog zakonodavstva vezanog uz partnersko nasilje*, Zagreb, 2022.,
2. <http://www.sigurnomjesto.hr/savjetovanje/posljedice-nasilja/>, 1.2.2023.

3. <http://zenskasoba.hr/hr/podrucja-rada/seksualno-nasilje/oblici-seksualnog-nasilja/>, 25.1.2023,
4. <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/20862>, Marina Turković, 25.1.2023.
5. <https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/Nacionalna%20strategija%20zastite%20od%20nasilja%20u%20obitelji%20za%20razdoblje%20do%202017.%20do%202022.%20godine.pdf>, 26.12.2022.
6. <https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/images/pdf/CEDAW%20Zaklju%C4%8Dne%20primjedbe%20o%204.%20i%205.%20periodi%C4%8Dnom%20izvje%C5%A1%C4%87u%20za%20Hrvatsku%2028.7.2015.pdf>, 26.12.2022.
7. <https://uredzastupnika.gov.hr/europski-sud-za-ljudska-prava/186>, 28.12.2022.
8. <https://mpu.gov.hr/vijesti/izglasane-izmjene-i-dopune-kaznenog-zakona-i-zakona-o-zastiti-od-nasilja-u-obitelji/25238>, 28.12.2022.
9. <https://www.sos-rijeka.org/sto-nam-ne-govore-statistike-o-nasilju/>, 29.12.2022.
10. <http://www.sigurnomjesto.hr/informacije/tko-sto-radi/>, 29.12.2022.
11. <https://mup.gov.hr/online-prijave/zastita-djece-i-obitelji/nasilje-u-obitelji-281678/zastitne-mjere-i-mjere-opreza-281731/281731>, 30.11.2022.
12. <https://www.prs.hr/cms/post/778>, 2.12.2022.
13. <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Dokumenti-ZakonskiPodzakonski-Akti/Predskolski/Protokol%20o%20postupanju%20u%20slu%C4%8Daju%20nasilja%20u%20obitelji%20%20Ministarstvo%20za%20demografiju,%20obitelj,%20mlade%20i%20socijalnu%20politiku.pdf>, 2.12.2022,
14. <https://mpu.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/%C5%BDrtve%20i%20svjedoci/Vodic-za-zrtve-i-svjedoke.pdf>, 4.2.2023,
15. <https://zastita.info/hr/novosti/visnja-ljubicic-nasilje-u-obitelji-je-cesto-skriveno-nevidljivo-i-zbog,31310.html>, 10.12.2022.
16. <https://vlada.gov.hr/vijesti/malenica-do-kraja-godine-u-proceduru-ce-paket-zakonskih-izmjena-u->, 10.12.2022.
17. https://www.prs.hr/application/images/uploads/Godi%C5%A1nje_izvje%C5%A1%C4%87e_2021_FINAL.pdf u-obitelji, 11.12.2022.
18. <https://www.nacional.hr/visnja-ljubicic-neki-pravosudni-duznosnici-nisu-ni-culi-za-izraz-femicid/, -i-prema-zenama/36029>, 5.2.2023,
19. <https://www.prs.hr/cms/post/675>, 1.12.2022,

20. <https://mup.gov.hr/gradjani-281562/savjeti-281567/nasilje-281582/nasilje-u-obitelji-740/dinamika-nasilja-u-obitelji/747>, 8.12.2022,
21. <http://www.udruga-hera.info/wp-content/docs/prirucnik-za-zrtve-i-svjedoke-u-kaznenom-postupku.pdf>, 1.11.2022.,
22. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9593-2015-INIT/hr/pdf>, 11.12.2022,
23. <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Dokumenti-ZakonskiPodzakonski-Akti/Predskolski/Protokol%20o%20postupanju%20u%20slu%C4%8Daju%20nasilja%20u%20obitelji%20-%20Ministarstvo%20za%20demografiju,%20obitelj,%20mlade%20i%20socijalnu%20politiku.pdf>, 10.2.2023,
24. <https://mup.gov.hr/online-prijave/zastita-djece-i-obitelji/nasilje-u-obitelji-281678/zastitne-mjere-i-mjere-opreza-281731/281731>, 7.2.2023,
25. <https://www.iusinfo.hr/aktualno/dnevne-novosti/51999>, 1.12.2022.,
26. <https://mpu.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/%C5%BDrtve%20i%20svjedoci/Vodic-za-zrtve-i-svjedoke.pdf>, 2.12.2022.,
27. <http://rolplatform.org/wp-content/uploads/2018/03/echr-cro-2017.pdf>, 6.2.2023,
28. <https://zastita.info/hr/novosti/visnja-ljubicic-nasilje-u-obitelji-je-cesto-skriveno-nevidljivo-i-zbog,31310.html>, 31.12.2022.,
29. <https://n1info.hr/vijesti/klub-socijaldemokrata-trazi-da-se-femicid-uvrsti-u-kazneno-zakonodavstvo/>, 2.2.2023,
30. <https://www.nacional.hr/visnja-ljubicic-neki-pravosudni-duznosnici-nisu-ni-culi-za-izraz-femicid/>, 5.2.2023,
31. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/prijetio-joj-je-i-uhodio-je-nisu-ga-pritvorili-susjedi-neki-dan-mi-je-rekla-da-joj-ne-da-mira-15241679>, 5.2.2023.